ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԲ. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2, 1899 ԹԻՒ 5

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊ես
Աստուծոյ Հետ Գործող եւ Աստուծոյ Դէմ Գործող	33
Մեր Լաւագոյն Բարեկամը	33
Առաջնորդը եւ Բեռը	33
Խիստականութիւն	33
Մեկ Ապահով Ճամբան	34
Ցաւը Բարոյական Տեսակէտէ	34
Թերթերէ Քաղուած	35
Եգիպտոսի Բնակիչներուն Թիւը	35
Տնտեսդներու Թիւին Համեմատութիւնը Եւ֊ րոպայի Մէջ	35
Բոկոտն Տղայք	36
Օրենսկիցներու Ամուսնութիւնները եւ Քաղաքական Խնդութիւնները	36
Կտորուած Ոսկորները	36
Տէրոջը Օրը	36
Տարեկան Քարոզ Մը	38
Հանդէս Քաղաքական	39
Դրամական	40

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ կը հրատարակուի ամեն հինգշաբթի օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղ համար կանխիկ $1\frac{1}{2}$ մէճիտիյէ, վեցամսեայն՝ $\frac{3}{4}$ մէճիտիյէ։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։ Մեկ թերթի գինն է 30 փարա։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝ առ Տր. Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիկան Խան, 4 պոյիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

ԱՍՏՈՒԾՈՑ ՀԵՏ ԳՈՐԾՈՂ ԵՒ ԱՍՏՈՒԾՈՑ ԴԷՄ ԳՈՐԾՈՂ

Կեանքի մէջ երկու դասակարգ կայ գործողներու։ Կան որ Աստուծոյ հետ կը գործեն. կան որ Աստուծոյ դէմ կը գործեն, մինակ։ Անոնք որ յաւուրկ նպատակով չեն գործեր Աստուծոյ հետ՝ Աստուծոյ դէմ գործող են իրականապէս։ Աստուած միշտ կը գործէ սիրելքին մէջ։ Եւ երբ մենք կը գործենք, կա՛մ անոր հետ կը գործենք, կա՛մ անոր դէմ կը գործենք։ Ուրիշ կարելիութիւն չկայ։ Սակայն թէեւ մեր անոր հետ կամ անոր դէմ գործելը բնաւ տարբերութիւն չընէր Աստուծոյ խորհուրդներուն համար, մեղի համար անհուն տարբերութիւն կ'ընէ։ Եթէ Աստուծոյ դէմ կը գործենք, չենք կարող յաջողիլ։ Եթէ Աստուծոյ հետ կը գործենք, չենք կարող չյաջողիլ։ Փիլիպոս Պրուքս կ'ըսէ, "Մարդ թող աշխատի որչափ կ'ուզէ, չէ կարող յաջողցնել ծրագիրը մը զոր Աստուած կը մերժէ։ Մարդ թող աշխատի որչափ կ'ուզէ. չէ կարող անյաջողութեան մատնել ծրագիր մը որուն Աստուած կը հաւնի։"

ՄԵՐ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Ուրիշներու վրայ կը փափաքինք խօսիլ մեր սիրոյն խորութեան ուղիղ համամատութեամբ։ Եւ որչափ աւելի խօսինք անոնց վրայ, նոյնչափ աւելի կը զօրանայ մեր սէրը անոնց վերաբերող ամէն բանի վրայ։ Այս սկզբունքով՝ քրիստոնեան պարտի իր սէրը մշակել իր Աստուածային Փրկչին հանդէպ։ Որչափ աւելի խօսինք Փրկչին վրայ և ծանօթացնենք զայն մեր ընկերներուն, նոյնչափ աւելի կերմապես պիտի սիրենք զայն և իր գործը։ Բայց ասոր, աւելի երջանիկ պիտի զգանք երբ երկնային երկիրն հասնինք։

Նշանաւոր քարոզիչ մը կ'ըսէ, "երբ մեկն հազարաւոր մղոն հեռու օտար երկրի մը մէջ կը գտնուի, երջանկութիւն կը զգայ հայրենակցի մը պատահելով և անոր հետ իր բարեկամներուն, ընտանիքին, կալուածներուն և ժառանգութեան վրայ խօսելով, նաև այն յարկին վրայ՝ ուր անչուշտ պիտի վերադառնայ։ Այս նիւթերուն վրայ ժամուան մը խօսակցութիւնն աւելի անոյշ կու գայ անոր քան օտարականներու հետ հարիւր ժամուան խօսակցութիւն մը այնպիսի նիւթերու վրայ որ քիչ կարևորութիւն ունին անոր։" Անտարակոյս բազմաթիւ բարիքները զորոնք կը վայելենք մենք՝ մեզի մշակել տալու են մեր լաւագոյն Բարեկամին, Տէր Յիսուս Քրիստոսի, վրայ խօսելու օրհնեալ սովորութիւնը։

ԱՒԱԶՆՈՐԴԸ ԵՒ ԲԵՌԸ

Ամրան օր մը Րիկի լեռներէն կ'իջնէի Զուիցերացի հաւատարիմ ուղեցոյցներէն մեկուն հետ։ Մարդն օրուան ծառայութիւններէն զատ անմոռանալի դաս մը տուաւ ինծի անգիտակցաբար։ Իր առաջին հոդն եղաւ իր ուսն առնել չափերս և ուրիշ բեռներս։ Ամէնն ուզեց ան, բայց ես ընտրեցի մեկ քանին պահել մանաւանդ նպատակով։ Քիչ առաջ նէն հասկցայ թէ քիչ արգելը չէին չարժուածներուս ազատութեան։ Սակայն չուզեցի աւել զանոնք մինչեւ որ ուզեցոյցս, վերադառնալով հոն ուր նստած էի պահ մը հանգչելու համար, քաղցրութեամբ բայց հաստատապէս պահանջեց որ իրեն յանձնեմ ամէն բան բայց և Ալպեան յուպէս։ Զանոնք վերջին ծայր խնամով իր ուսին վրայ առնելէն ետեւ խորին գոհունակութեան զգացումով նոքն սկսաւ առաջնորդել։ Եւ ես իմ թեթեւ վիճակիս մէջ տեսայ թէ կրնայի քալել կրկնապատիկ արագութեամբ, միանգամայն կրկնապատիկ ապահովութեամբ։

Այն առեն ձայն մը խօսեցաւ իմ ներսիդիս. "Ով յիմար, կամակոր սիրտ, իրօք թողած ես քու վերջին բեռդ, հոգդ։ Պէտք չունիս զանոնք կրելու, ոչ ալ իրաւունք ունիս կրելու։" Ակնթարթի մէջ զգացի զայս։ Եւ ապա դահավէժ լեռան կողին վրայ քարէ քար ոստոստելու պահուս ըսի ես ինծի, "Ճիշտ այսպէս պիտի հետեւիմ Յիսուսի, Առաջնորդիս, Հոգատարիս։ Անոր պիտի յանձնեմ բոլոր հոգերս, քանզի ան կը խնամէ զիս։"

Բ

ԾԻՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1.

[Խմբագրական]

Մեզմէ կը խնդրուի որ գրենք այս նիւթին վրայ, եւ հաւանօրէն կը խնդրուի այն յօդուածներուն պատճառով որոնք քանի մը ամիս առաջ Բէ–ընդէնի մէջ երեւցան։ Այդ յօդուածները տեսած չըլլալով, ինչ որ կը գրենք՝ անոնց պատասխանելու նպատակով չենք գրեր։ Կը կարծենք թէ հրատարակուեցան անոնք երբ մենք վերադարձած չէինք դեռ Ամերիկայէ, դեռ երբ դեռ վերստանձնած չէինք խմբագրական մեր պաշտօնը։

Առանց նկատելու թէ ինչ գրած են ուրիշներ, կ'ուզենք մենք, որչափ կարելի է ճշտիւ, մեր ընթերցողներուն տեղեկագրել Անգլիական եկեղեցւոյ մէջ սկսած չարժումը եւ ապա մեր կարծիքն յայտնել մեր Աւետ-

եկեղեցիներու ծէսի ընդհանուր նիւթին վրայ։

Թէ ծիսասէր զօրաւոր կուսակցութիւն մը կայ Անգլիական եկեղեցւոյն մէջ՝ անվիճելի է, բայց կարելի՛ է չափազանցեալ գաղափար տալ այդ չարժման վրայ։ Փոքրամասնութեան մը չարժում է լոկ, եւ բարեպաշտօն եկեղեցականներու մեծամասնութիւնն սկսած է արթննալ ծիսասէր եկեղեցականներու յարձակողական այս դիրքին հանդէպ։ Հոկտ. ամսոյ մէջ հինգ օր անցուցինք Լոնտոնի մէջ, եւ այդ հինգ օրուան մէջ յոյժ աստիճ քննադատութիւններ լսեցինք ծիսասէրներու վրայ մեր օթեւան–ընակարանին մէջ, եւ ոչ ոք ձեռնարկեց պաշտպանել ծիսասէրները։ Ջերմ խօսակցութեան կարեւոր երկու նիւթերն էին այն ատեն Ֆրանսայի հետ պատերազմի մը բռնուելու վտանգը եւ՝ ծիսականութիւն։ Թերեւս երկրորդին վրայ աւելի չատ կը խօսուէր քան առաջինին վրայ։

Քանի մը ընդհանուր իրողութիւններ կան միտք պահուելու։ 1. Ամէն Անգլիացի Անգլիական եկեղեցիին չպատկանիր։ Ժողովականներու, Մեթոտականներու, Կրօնականներու եւ Երիցականներու ատեաւր բազմութիւններ կան, եւ ատոնք ըստ Պատ. Հիւ Փրայս Հիւղի, Մեթոտականներու նշանաւոր երեցին, Բողոք. աւելի փոքր յարանուանութիւններու հետ կը կազմեն Անգլիոյ եւ Ուէյլսի եկեղեցի յաճախող ժողովրդին կէսէն աւելին։ Լոնտոնի մէջ Անգլիական եկեղեցւոյ պաշտօնեաներէն չատ քիչին ներկայ կ'ըլլան այնպիսի բազմութիւններ որպիսի են Մր. Հիւղի, Տր. Քլիֆըրտի, Տր. Փարքըրի, Տր. Մայըրի, Մր. Սփըրճընի եւ նշանաւոր ուրիշ ոչ–Անկլիքաններու եկեղեցիներուն մէջ գտնուածները։ Դարձեալ, Սկոտիոյ բնակիչներուն մեծագոյն մասը Երիցական են, եւ թէեւ Իռլանտա մեծ մասամբ կաթոլիկ է, իր հիւսիսակողմեան, ուր Բողոքականութիւնը գերակչիռ դիրք մը ստացած է, մեծագոյն եկեղեցին է դարձեալ Երիցականը։

2. Անգլիական եկեղեցին, սակայն, ահագին կազմակերպութիւն մ'է, եւ պետական եկեղեցի է ու մասամբ կը պահպանուի կառավարութեան նպաստով։ Իրրեւ անխուսափելի հետեւանք՝ կը պարունակէ այլասեռ չատ տարրեր։ Անոր հօտին կը վերաբերին այնպիսիները որոնք ոչ երբեք աւելի գաղափարակից են իրարու քան կաթոլիկներն ու Միջադաւանները։ Սակայն կը մնան ամէնքը նոյն փարախին մէջ իւր ազգային եկեղեցւոյն եւ դրամական եւ ընկերային այն առաւելութիւններուն որոնք կը բխին այդ կապակցութենէն։ Անգլիական եկեղեցին ունի 23,000 եկեղեցական եւ 25 տարուան մէջ 35 միլիոն Անգղ. ոսկի ծախսեց լոկ եկեղեցւոյ չինութեան եւ վերաշինութեան համար եւ 81 միլիոն՝ միսիոնարական եւ բարեսիրական գործի համար։ Եթէ դադրի պետական եկեղեցի ըլլալէ, անտարակոյս պիտի կորսնցնէ իր անգամներէն չատեր, որոնցմէ ոմանք պիտի դիմեն Բողոք. միւս եկեղեցիները եւ ոմանք կաթոլիկ պիտի ըլլան անուանմբ, որպէս արդէն են ղգացումով։

3. Մեզմէ անոնք որ ծիսասէրներու համամիտ չեն՝ զանոնք ամէնն անկեղծութենէ զուրկ եւ գէշ մարդիկ համարելու անիրաւութիւնը գործելու չեն։ Անոնցմէ ոմանք չարժեցան հոգեւոր աւելի եռանդուն կեանքի մը տենչով։ Զգացին թէ բարեպաշտութիւնը չատ նուազած էր ազգային եկեղեցիին մէջ եւ ուղեցին բան մը ընել որպէս զի աւելի մեծ եռանդ յարուցանեն եկեղեցիին մէջ։ Ուղիղ ախտաճանաչութիւն ըրին անոնք եկեղեցիին վրայ եւ ուղիղ ըրին որ փափաքեցան ժողովուրդն արթնցնել։ Միայն կը կարծենք թէ իրենց նպատակին հասնելու ծուռ ճամբայ մը ընտրեցին։ Բայց կրնանք անոնց չարժառիթներն յարգել եւ հիանալ այն անձնուրացութեան վրայ, որով անոնցմէ ոմանք աշխատեցան Լոնտոնի եւ ուրիշ մեծ քաղաքներու ստորին խաւերու–թնակիչներուն օգտակար ըլլալ։

Ծիսասէրներու չարձակումներն ընդհանուր ուշադրութիւն քիչ գրաւեցին պահ մը։ Նկատուեցան կղզիացեալ սակաւաթիւ անհանգերու այլանդակութիւններ, որոնց դարմանը կրնար ապահովապէս թողուիլ այն ժողովուրդներուն որ չահակից են մանաւանդ պէս։ Բայց երբ ծիսասէրներու արարքներն աւելի ընդհանրացան, գանգատն անոնց դէմ բարձրացաւ եւ վերջապէս անդիմադրելի աստիճանի մը հասաւ։ Բոլոր անոնք որոնց խօսքերը կը յիշենք հիմա եւ յետագայ յօդուածներու մէջ՝ Անգլիական եկեղեցւոյ պատկանողներ են։ Հարկաւ ոչ–Անկլիքաններն համակիր չեն ծիսասիրական չարժման, բայց ինչ որ կ'ուզենք դիտնալ՝ սա է թէ Անգլիական եկեղեցւոյ պատկանողներն ինչ ղգացում ունին անոր վրայ։ Թայմ, որ ընդհանրապէս կը ներկայացնէ ժողովրդային ղգացումը, կ'ըսէ, «Ծիսասէրներու այլանդակութիւններուն դէմ սկսած արդի չարժումը թէեւ գաւաթի մէջ յարուցուած փոթորիկ մը չէ,» այսինքն սոսկ տեղային եւ առժամանակեայ յուզում մը չէ տեւական արդիւնք չունեցող։ Դարձեալ, «Անգլիական ժողովրդին մեծամասնութիւնը որոշած է ընաւ թոյլ չտալ որ քահանայական լուծը վերստին դրուի իրենց պարանոցին վրայ։» Խոստովանարանին վրայով կ'ըսէ, «Անոր իրատեսները եւ աղդարարութիւնները միշտ յոյժ ծանր հետեւանքներ ունեցած են թէ՛ անհատական թէ՛ ընտանեկան կենցաղի համար։» Դարձեալ, «Եթէ ծիսասէր կղերն ազատ պիտի թողուի որ անսանձ չարժի, պէտք է չարժի իբրեւ անկախ կրօնական մարմին մը եւ ոչ իբրեւ Անգլիական եկեղեցին։» Թայմ միշտ պաշտպան կանգնած է պետական եկեղեցիին եւ ընդդիմացած է եկեղեցին պետութենէն անջատելու գաղափարին, բայց չուզեր ունենալ ազգային ծիսական եկեղեցի մը։ Եւ Խորհրդարանի անդամ Սըր. Ճ. Հ. Ռէնէուէյ կ'ըսէ, «Եթէ ծիսասիրական չարժման առջեւը չառնուի, Անգլիական եկեղեցին ուրիշ ճակատագիր պիտի չունենայ, բայց միայն հատուածներու բաժնուիլ։»

Երեսփ. ժողովի մէջ Ազատական կուսակցութեան նախորդ պետ Սըր Ուիլիըմ Հարքորթ ծիսականութեան ամենէն նշանաւոր հակառակորդներէն մին եղաւ։ Գալ չաբթու կրնանք լսել անոր ըսածներուն վրայ։ Բայց Սըր. Ս. Հ. Պալֆուր, որ կառավարական (Պահպանողական) կուսակցութեան պետն է Երեսփ. ժողովին մէջ, ըսաւ նոյն ժողովին մէջ թէ ծիսասիրական այս դժբախտ արարքներուն վրայ կը ցաւի նոյնչափ որչափ Սըր Ուիլիըմ։

Ծանուկ 12ին Լոնտոնի մէջ Անկլիքան եկեղեցւոյ գաւակներն համաժողով մը գումարեցին ծիսասիրական այս չարժման դէմ բողոքելու համար։ Տիերակոմս Միտըլթըն նախագահեց եւ ըսաւ թէ այս միջոցիս անհրաժեշտ տաղնապ մը կայ Անգլիական եկեղեցւոյ մէջ։ Պախարակեց արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսներն իրենց անհոգութեան համար։ Ըսաւ թէ երբեք չուզեր ոեւէ բան ընել Հռոմէական կաթոլիկ եղբայրներուն զգացումները վիրաւորելու համար։ Կը կարծէ թէ անոնք մոլորած են, բայց հակառակութեան մէջ չեն։ Իր կարծիքով, ողբալին սա է որ կղերականներն Անգլիական եկեղեցւոյն, որ 300 տարի առաջ նախնական վարդապետութեան յարեցաւ եւ մերժեց Քրիստոնէական եկեղեցիին մէջ տարրած մոլորութիւնները, հիմա կը փորձեն յառաջ բերել միութիւն մը այն կաթոլիկ եկեղեցիին հետ որմէ բաժնուած են։ Ըսաւ թէ, եթէ տիպարին իրենք, կոչուած ընելու են եկեղեցին կրթուած աշխարհական դասակարգին ստուար մարմինին եւ խնդրելու են որ անոնք աներկբայելի ձայնով մը յայտնեն թէ Անգլիացիք այսօր նոյն են ինչ որ էին Բարեկարգութեան օրով։ Իրենց պարտականութիւնն է թոյլ չտալ որ նոր սերունդն ընկճուի նուիրապետական բռնաւորութենէ մը, զոր կրել անտանելի գտան իրենց նախահայրերը 300 տարի առաջ։

Լորտ Քինաիրտ ըսաւ թէ, եթէ վերադառնան Միջին Դարու սովորութիւններուն եւ հաւատքին, Անգղիա պիտի դայ հասնի այն վիճակին ուր հասած է Սպանիա։ Խորհրդարանի անդամ Մր. Մէլօ ըսաւ, «Բարեկարգութենէն առնուած մենք խղճի ազատութիւն եւ Աստուածաչունչն աղատօրէն կարդալու, սերտելու իրաւունք։ Հիմա պիտի լքանե՞նք զանոնք առանց ոգորելու։» Ունկնդիրներուն ահագին բազմութիւնը պատասխանեց «Ո՛չ» աղաղակով։

ՄԻԱԿ ԱՊԱՀՈՎ ՃԱՄԲԱՆ

Երկու տղաք կեցած էին դինետան մը առջեւ։ Ծերունի մը որ մօտ կը գտնուէր՝ լսեց անոնց սա խօսակցութիւնը. «Ներս մտնենք եւ բան մը խմենք։» «Ձէ, չէ, չեմ կարծեր որ աղէկ կ'ըլլայ. հայրս սաստիկ հակառակ է։ Ձեմ գիտեր ինչ պիտի ըսէ եթէ գիտնայ որ ներս մտեր եւ խմեր եմ։» «Զուարճութեան համար է սա, գիտես։ Հարկաւ մէկէն աւելի պիտի չխմենք։ Մէկ հատն ինչ ջնաս կրնայ ունենալ։»

«Տղաքս,» ըսաւ Ծերունին անոնց մօտենալով, «դուք չէք գիտեր թէ ինչ բանի վրայ կը խօսիք։ Եթէ ներս մտնէք եւ անդամ մը խմէք, ստոյգ չէ որ մէկով պիտի չատանաք։ Հաւանականն այն է որ պիտի չչատանաք, քանդի կ'ըսեմ ձեզի, եւ ես գիտեմ դառն փորձառութեամբ թէ ինչ բանի վրայ կը խօսիմ, թէ խմելիքն այնպիսի ձգողութիւն մը ունի որ անոր ճաշակն անդամ մը առնելէ ետեւ դիմադրելու համար զօրաւոր կամք պէտք է։ Խմելու առաջին քայլն առէք եւ անոնց ձեր առջեւ կը բացուի խմանին ճամբան։ Միայն անոնք ապահով են ամբողջովին ոնրոնք կը փախչին խմոտութենէ։ Ես գիտեմ, վասն զի ես կը խմեմ չատ տարիներէ ի վեր եւ վստահ եմ թէ պիտի խմեմ մինչեւ որ մեռնիմ։ Խմել սկսայ մէկ գաւաթով ճիշտ ինչպէս դուք կ'առաջադրէք ընել «զուարճութեան համար,» բայց կը տեսնէք որ կանգ չառի հոդ։ Մտիկ ըրէք կործանած, խեղճ մարդու մը խրատին, որ է Բնաւ չդիջանիլ առաջին փորձին։»

ՅԱՒԸ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏ

Անցեալ օր անկեղծ քրիստոնեայ կին մը, Տէվոնթա, վիրաբուժական սոսկալի գործողութեան մը պէտք ունենալուն պատճառաւ մեծապէս վրդովեցաւ։ Տէվոնթա մեղք կը համարի ցաւէ խոյս տալը։ Կը վախնայ թէ պիտի վշտացնէ Ամենակալը անոր զըր-

կած ցաւը չզգալու համար թմրեցնելով ինքզինք։ Եւ քլորոֆորմը, բորակային ոքսիտը, ալքոլը, ափիոնը եւ նմանները ապօրինաւոր բաներ կը համարի, իբրեւ ցաւէ խուսափելու միջոցներ, խորհելով թէ այդ նպատակաւ գործածուելու համար ստեղծուած չեն եւ Սատանայէն ընտրուած վորձառութիւններ են։ Այս նկատմամբ Տէվոնթա թէպէտ նշանաւոր է բայց մինակ չէ։ Կ'ըսուի թէ, երբ առաջին անգամ քլորոֆորմը գտնուեցաւ, մէկէ աւելի քարոզիչներ բողոքեցին անոր դէմ, ըսելով թէ մարդկային բնութեան նուաստացում եւ Աստուածային պատուիրանին եղծում կը նշանակէր այն։

Նիւտա սաստիկ ճիղճիգական ցաւը, բարոյական հանգամանք չունենալէ զատ, կը վրդովէ մեր կարողութիւնները, եւ մինչեւ իսկ եթէ անոր չատ դէմ դրուի, իր զոհը մանրամասնութիւններու խուրձ մը կ'ընէ, որուն մէջ աւելի աղնիւ եւ աւելի մարդավայել սէրն ու զգացումները կը թմրին մինչեւ որ վերնայ ցաւը։ Այսպիսի ահաւոր ցաւի տակ եւ դիմագրաւել կրնայ յանդգնական համարուիլ. ոչ այնքան գովելի բան մը, որքան կամակոր, եւ իրօք չատ անհաճոյ տպաւորութիւն մը կը թողու մարդուն վրայ, այնպէս որ Աստուածութիւնը ոմանց բռնաւոր կը թուի մանուկ քան հայր։ Այս տեսակէտէն նայելով, ոչ թէ դիւութիւնը բժշկին ձեռքին մէջ, այլ՝ մնապաշտութիւնը Տէվոնթայի սրտին մէջ, կը թուի թէ, անաստուածութեան կ'առաջնորդէ։ Եւ եթէ նա ըսէ թէ այսպէս ողջունուած ցաւը բնական է, ուստի եւ նա խախնամական, ապա ուրեմն պարտականութիւն, կրնանք դարձնել փաստը եւ, նոյն ժամանակ աւելի առողջ փիլիսոփայութեամբ մը, ցուցնել թէ ցաւը մեր կազմութեան մէջ ինչ պաշտօն ունի իսկապէս։ Լոկ պատիժ մը չէ։ Զարթուցիչ ժամացոյցի զանգակ մըն է։ Մեր վարպետները կը սորվեցնեն մեզի թէ անոր պաշտօնն է հասկցընել թէ մեր կազմութեան մէջ խանգարում մը կայ։ Ցաւը ամենէն կարճ խրատն է, վասն զի ամենէն սուր խրատն է մեզի որպէս զի ուղղուինք։ Իսկ ցաւն արժէք մը չունի ինքնին։ Մինչ ընդհակառակն առողջութիւնը բնական է, եւ զայն պահելը մեր աւագ պարտականութիւնը։ Եւ բարձրագոյն պարտականութեան մը ներկայութիւնը պէտք է որ չատ ակներեւ ըլլայ, առողջութիւնը բարի խղճով մը զոհել կարող ըլլալէ առաջ։ Տէվոնթա աղնիւ բնազդներ ունի. բայց ցաւալին այն է որ չկրնար աւելի բանաւոր եղրակացութեան մը հասնիլ։ Սակայն կանայք չափազանցութեան տանելով իրենց բնազդները—վասն զի մայրութիւնը անձնազոհութեան հակամէտ է ի քնէ — պատրաստ են ենթադրելու թէ ինչ որ գովելի է այսինչ աստիճանաւ եւ այսինչ պարագաներուն ներքեւ, այնպէս պիտի ձնայ երբ չափազանցութեան տարուի։ Զարանն անոնք իրենց բոլոր դաստիարակութեան մէջ միտք պահել Շէյքսփիրի այն խորիմաստ առածը, «Նոյն իսկ առաքինութիւնը մոլութիւն կ'ըլլայ երբ գէշ կերպով գործածուի։» Ուստի թող Տէվոնթա իր քլորոֆորմն առնէ եւ Աստուծմէ չնորհակալ ըլլայ զայն ղրկելուն համար։

ԹԵՐԹԵՐԷ ՔԱՂՈՒԱԾ

Մեծ Բրիտանիա ընդարձակ գաղութներ ունի, եւ զանոնք կը կառավարէ սակաւագոյն Բրիտանական զօրքով։ Մեծ մասամբ կը գործածէ քնիկ զինուորներ՝ Անգլիացի հրամանատարներով։ Մր. Չէյմսըրլէն կ'ըսէ, «Հնդկաստանի մէջ, ուր 300,000,000 ժողովուրդ Թագուհին կայսրուհի կը խոստովանին, սպիտակամորթ պահապան զօրքերուն ամբողջ թիւը 70,000 է միայն, մինչ Սէյլանի, Մալաքքայի, Արեւմտեան Հնդկաստանի եւ Արեւմտեան Աֆրիկէի մէջ միակ ճերմակ զօրագունդ մը չգտնուիր պահելու համար մեր իշխանութիւնը որ կը պաշտպանուի բոլորովին սեւամորթ զինուորներով եւ ոստիկանութեան պաշտօնեաներով Բրիտանական սպաներու հրամանատարութեան ներքեւ։»

—Ամերիկայի Մեթոտական եկեղեցւոյն եպիսկոպոսները կ'առաջարկեն որ իրենց յարանուանութիւնը 20,000,000 տոլարի մանաւանդ զուտ մը հանէ իբրեւ չնորհակալութեան նուէր օրհնութիւններուն համար Բրիտանութիւն որ պիտի մանէ իր քսաներորդ դարը։ Հանուելիք դուտարը կ'առաջարկուի երկք տարուան մէջ հաւաքել, սկսելով 1899 Յունուար 1էն։ Անոնց ծրագիրն է այդ տակին կէսը ծախսել Մեթոտական յարանուանութեան պատկանեալ գոլէճներու, աստուածաբանական ճեմարաններու եւ ուրիշ դպրոցներու, եւ միւս կէսը՝ հիւանդանոցներու, որբանոցներու, ծերանոցներու եւ եկեղեցւոյ ուրիշ մարդասիրական հաստատութիւններու։ Անգլիոյ մէջ Մեթոտականները կ'առաջարկեն քսաներորդ դարը ծանել 1,000,000 կինէ հաւաքելով [մէկ կինէն 126 դահեկան է] յարանուանական հաստատութիւններու համար։ Անոնց երեւելի քարոզիչներէն մին կ'ըսէ, «Մենք Ամերիկայի մեր կրօնակիցներուն չափ զօրաւոր չենք, եւ սակայն այս երկրին մէջ 3,000,000 ժողովուրդ ունինք որոնք չքեղ դապէս կազմակերպեալ են, նաեւ 2,000 քարոզիչներ։» Ձոն Ռէյսլիի տունն ի Լոնտոն՝ գնուեցաւ եւ պիտի պահուի իբրեւ Մեթոտական Ռէյսլեան թանգարան։

—Քրիստոնեայ Երիտասարդաց Ընկերակցութիւնը ճիւղեր կը հաստատէ հիմա Ամերիկեան բանակին եւ նաւատորմին մէջ։ Իւրաքանչիւր նաւատորմի նաւերուն մէջ մէյմէկ ճիւղ պիտի գտնուի, եւ անդամներէն հաւաքուած սակներով պիտի հոգացուին մանր նաւերուն մէջ աշխատող քարոզիչներուն ծախքը զորոնք կառավարութիւնը չհոգար։ Պրուքլինի մէջ Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան չէնք մը պիտի կառուցուի նաւարանին հետ կապակցեալ, 22,700 ոսկւով։ Ընկերակցութեան գործիչները կ'ընկերանան Թուպա գացող բոլոր զօրագունդերուն։

—Արեւելքի ժողովուրդներէն ոմանք լսելով թէ Ամերիկացիք պղնձագոյն են, զարմացեր են որ իրենց տեսած Ամերիկացիները այդ գոյնով չեն։ Հնդիկները որ Ամերիկան կը զբաղէին երբ Եւրոպացիք գտան զայն, պղնձագոյն էին։ Բայց Միացեալ Նահանգաց Ներքին գործոց նախարարին մօտերս պատրաստած տեղեկագիրը կը ցուցնէ թէ երկրին ամբողջ բնակչաց — որոնց թիւը հաւանօրէն 70,000,000էն աւելի է — միայն 262,000ը Հնդիկներ են։ Հնդիկ տղայոց 24,000էն աւելին հիմա դպրոց կը յաճախեն։

—Ամենէն կը թուի թէ երկու նահանգներ եւս չուտով պիտի աւելցուին Միացեալ Նահանգաց վրայ, եւ այն ատեն նահանգներուն ամբողջ թիւը 47 ի պիտի հասնի։ Նիւ Մէքսիքօ կլիսանահանգին բնակիչներուն թիւը հիմա 283,000 կը հաշուուի, իսկ Օքլահոմա կլիսանահանգինը՝ 333,000, եւ ասոնք երկուքն ալ կը վիճաբանին նահանգի պատուոյն բարձրանալ։

—Անգլիոյ գլխաւոր Բողոքական յարանուանութիւններէն — բայ ի պետական եկեղեցիէն — ընտրուած մանախուռմբ մը Քրիստոնէական մը պատրաստած է, եւ ըստ Հիւ Փրայս Հիւղի, մանախուռմբին նախագահին, այդ յարանուանութիւնները կը ներկայացնեն Անգլիոյ եւ Ուէյլսի մէջ եկեղեցիի հետ կապակցութիւն ունեցող անճանց կէսէն աւելին, իսկ անոնք որ ուրիշ ոեւէ յարանուանութեան չեն պատկանիր, պետական եկեղեցւոյն հետ կը հաշուուին։ Բայց Ուէյլսի եւ Անգլիոյ մէջ եկեղեցի դացողներուն կէսէն աւելին այն եկեղեցիները կը յաճախեն որոնց անդամները միաբանութեամբ պատրաստեցին վերոյիշեալ Քրիստոնէականը։ Ժողովական, Ուէսլեան, Մկըրտական, Երիցական, Նախնի Մեթոտական եւ քանի մը աւելի մանր եկեղեցիներ անդամներ ունին յիչեալ մանանախուռմբին մէջ։ Երբ գործը սկսուեցաւ, Մր. Հիւղ դուշակեց թէ տասը տարի պիտի տեւէ։ Բայց երկու տարիէն աւարտեցաւ, եւ սակայն կարեւոր խնդիր մը զանց չառնուեցաւ. սա խնդիրն անգամ, «Ի՞նչ է մկրտութիւնը։» Այս գործին յաջողութիւնը այդ բողոքական եկեղեցիներուն էապէս մի ըլլալուն ամենէն համոզիչ ապացոյցներէն մին է։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ

Վերջին հարիւր տարիներուս մէջ Եգիպտոսի բնակիչները չարունակ աճած են։ 1800ին ունէր 2,460,200 բնակիչ, 1846ին այս թիւը 4,476,440ի հասած էր եւ 1882ին 6,813,919ի։ Ներկայիս մէջ բնակիչները կը հաշուուին 9,734,405, եւ եթէ ապագային մէջ անցեալին աճման համեմատութեամբ աճին, 1912ին իրը 12,000,000ի պիտի բարձրանայ այդ թիւը։ Գալով արական եւ իգական սեռերուն, բնակիչներուն 4,947,850ը արական սեռէն եւ 4,786,555ը իգական սեռէն են։ Այս թիւերուն մէջ կը բովանդակին 112,526 օտարականներ։ Դաղթիայէ կան՝ 14,135 հոգի, Միացեալ Թագաւորութենէն (Անգլիա եւն.) 19,557 հոգի։ Օտարական բնակիչներուն ամենէն բազմաթիւն են Յոյները, որոնք 38,172 կը համրուին։ Ցետոյ կու գան Իտալացիք, 24,467 հոգի. եւ յետոյ Դաղթացիք եւ Անգլիացիք։ Մտորին Եգիպտոսի մէջ 5,676,109 բնակիչ կայ, եւ վերին Եգիպտոսի մէջ 4,058,296։ Հանրային դաստիարակութեան մեծ պէտք կայ Եգիպտոսի մէջ, վասն զի ամբողջ բազմամարդութենէն միայն 467,886 հոգի կարդալ գրել գիտեն։ Ուստի 9,266,819 բնակիչ կամ ամբողջ բնակչաց հարիւրին 95ը բոլորովին անուս են։ Աւելի արտաքոյ կարգի իրողութիւն մը սա է որ 6,486,498 հոգի, կամ ամբողջ բնակիչներուն իբր երկու երրորդը չունին արհեստ կամ պաշտօն։

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ԹԻՒԻՆ ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԷՋ

Ամենէն պատահած է որ Դաղթիոյ մէջ ծնունդներու թիւին նուազումը Եւրոպայի միւս մեծ երկիրներէն կանուխ սկսած է, եւ նուազումը աւելի արագ եղած է։ Բայց ինչպէս պաշտօնական վիճակագրութեանց թուանշանները կը ցուցնեն, նոյն բանը հիմա չատ կը տեսնուի Անգլիոյ մէջ, եւ պարզապէս կը տեսնուի նաեւ Եւրոպական գրեթէ ամէն երկրի մէջ։ Կրնայ ըսուիլ թէ ասկէ երկու դար ետքը Դաղթիացիք պիտի տեսնեն թէ իրենց ծնունդներուն համեմատութիւնը այլ եւս ամենէն ցածը չէ Եւրոպայի մէջ։

Ճչմարտութիւնը սա է որ Եւրոպայի քնակիչներուն արդի արագ աճումը դրեթէ ամբողջովին վերջին 150 տարիներուն յառուկ ընթերեայթ մըն է։ Անգղիոյ պատմութեան տմիներէն փառաւոր չրջաններուն մէջ իր քնակիչներուն թիւը գրեթէ կայուն վիճակ մը ունեցաւ։ Նոյն բանը պատահեցաւ նաեւ Գաղղիոյ։ Եթէ այս նուազումը ոչ–բնական պատճառներու ընծայուի, չնորհաւորութեան արժանի բան չէ։ Բայց եթէ կը նկատակէ թէ Եւրոպական ժողովուրդները կը դադրին անփոյթ եւ անխոհեմ ամուսնութիւններ կնքելէ, ժամանակիս մէկ առողջ նշանն է այդ։ Մեծ ընտանիքները անխուսափելի չարիք չեն։ Բայց երբ ծոյլերը կամ անկարողները զաւակներ կ'ունենան, զորոնք դիտեն որ անկարող են պահել, կամ երբ հիւանդոտ, մոքով պակասաւոր կամ մոլի անձինք իրենց տկարութիւնը իրենց զաւակներուն կը փոխանցեն, իրական վտանգ կ'ըլլան ազգին բարօրութեանը։

ԲՈԿՈՏՆ ՏՂԱՑՔ

Փրոֆ. Ուիլի կ'ըսէ թէ, յորմէհետէ Հայր Քնայփէ ջատագոված է բոկոտն դրութեամբ դարմանումը, չատեր ընդունեցին այդ դրութիւնը իբրեւ ճչմարիտ, ըսելով թէ բոպիկ ոտքը հողին դպցնելը բուժիչ եւ բարերար ազդեցութիւն ունի ամբողջ մարդկային կազմութեան վրայ։

Ակնարկուած դրութիւնը՝ իր բարիքները կը սահմանափակէ ցօղաթուրմ խոտին վրայ բոպիկ ոտքով կոխելուն մէջ։ Բայց ես դիտեմ որ ամբողջ ամառը առանց կօշկի կամ գուլպայի պտըտիլը մեծ օգտակարութիւն ունի մանուկներու համար։ Մեր փոքրիկները այսպէս ըրած են տարւոյն տաք կէսին ժամանակը եւ չատ աղէկ արդիւնք ձեռք բերուած է։ Տատրակ ձմեռուան վերջերը զանոնք ծովեզրը տարինք։ Անոնցմէ մին գէշ ցնցղային հազ մը ունէր, ուրիշ մը սաստիկ հարբուխ՝ որ տեւական ըլլալ կը սպառնային։ Ցունիս ամսուն արձակուրդ տուինք անոնց, եւ ամէն օրուան երկար ժամերուն մէջ կը վազվռտէին մարգագետնին վրայ եւ անտառին մէջ եւ աղի ջուրը կը մտնէին եւ կ'ելլէին կղզիի մը վրայ։ Հազիւ անցաւ չաբաթ մը եւ ահա աղջկան հազը անցաւ բոլորովին, անցաւ նաեւ մանչուն քթին խոզովակնեբուն դէշ վիճակը։ Մենք այս դարմանումը կը կրկնենք այն ժամանակէն հետէ ամէն տարի, եւ արդիւնքը գոհացուցիչ եղած է։ Անոնք երբեք պաղ չեն առներ, մինչեւ իսկ եթէ թրջուին մինչեւ իրենց մորթը, հանգերձներն ալ կը թողուին որ չորնան իրենց մարմիններուն վրայ։ Շատեր, որ առաջին անգամ անգութ եւ կամ տարօրինակ մարդ կարծեցին մեզ որ այսպէս կը թողունք տղաքը երկրին ելեկտրականութեան այսքան մօտ, — մինչեւ անգամ սաստիկ ցուրտ օրերուն մէջ, — հիմա փոխած են իրենց կարծիքը, եւ բուն իրենց զաւակները կը վազեցնեն բոկոտն ժուռ դալուն բարիքները։ Որոշեցէք փորձել։ ակնոյ մի դնէք ոչ–յառաջդիմասէրներու սխալ խրատներուն։

ԱՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԽԵՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Եւոհամայէ Շաբանաբէզի մը)

Արենակիցներու ամուսնութիւնը մինչեւ երրորդ պորտ հեռաւորութեամբ՝ արգելած է օրէնքը։ Այդ է Եւրոպական օրէնսդիրներու որդեգրած սկզբունքը։ Այդ է նաեւ սկզբունքը զոր Ճարոնական նոր քաղաքային օրէնքը յօրինողներն որդեգրած են։ Այս նիւթին թուաբանութիւնը ընտանի չէ ամէն մարդու։ Եւ սակայն չատ պարզ է։ Գրեցէք անուններն այն անձանց որոնց մերձաւորութեան աստիճանը կ'ուզուի որոշել, նաեւ անոնց մէջտեղը օղակ կազմողներուն անունները։ Եթէ երեք անուններ կ'ելլեն ցանկը լրացնելու համար, ամուսնութիւնն ապօրինաւոր է, վասն զի երրորդ աստիճանի կամ պորտի մէջտեղ ըսել է։ Բայց եթէ չորս անուններ կը համրուին, ըսել է թէ չորրորդ աստիճան կամ պորտ է հեռաւորութիւնը, ուստի ամուսնութիւնը թոյլատրելի է։ Այսպէս, մարդ չկրնար ամուսնանալ իր եղբօր աղջկան կամ քրոջ աղջկան հետ, բայց կրնայ ամուսնանալ իր հօրեղբօր կամ հօրաքրոջ, կամ մօրեղբօր կամ մօրաքրոջ աղջկան հետ։ Տր. Քանասուճի Եայկորօ, հանրածանօթ Ճափոնացի բժիշկը, որ հիւանդանոց մը ունի Թոքիոյի մէջ ականջի, քթի եւ կոկորդի ախտերու համար, կ'եզրակացնէ թէ օրէնքը չափազանց թոյլ է այս մասին։ Անոր հետազօտութիւնները կը ցուցնեն թէ ի Թոքիօ Մօա Կաէտ հիւանդանոցին մէջ դանուող երկու հարիւր քսանըվեց խուլ, համր եւ կոյր մանուկներուն յիսունը, կամ հարիւրին քսանուերկուքը կողմնական ազգականութիւն ունեցողներու զաւակներ են։ Իսկ այդ ամուսնացեալ ազգականներն են, հօրեղբայր եւ եղբօրաղջիկ՝ երկու, հօրեղբօր կամ մօրեղբօր, հօրաքրոջ կամ մօրաքրոջ զաւակներ՝ երեսունուիրիք։ հօրեղբօր կամ մօրեղբօր, հօրաքրոջ կամ մօրաքրոջ թոռներ՝ եօթը։ Հօրեղբօր, մօրեղբօր, հօրաքրոջ եւ մօրաքրոջ թոռան հետ ամուսնութիւն վեց, աւելի հեռու ազգականներու հետ՝ երկու։ Անոր հիւանդանոցին մէջ հարիւր ութսունըչորս խուլեր, համրեր եւ կոյրեր կը գտնուին։ Աւտնց երեսունըհինգը արենակից ազգականներու ամուսնութենէ ծնած են։ Այսպէս, հօրեղբայր կամ մօրեղբայր եւ եղբօր կամ քրոջ աղջիկ՝ երեք, հօրեղբօրորդի կամ մօրեղբօրորդի եւ հօրեղբօրաղջիկ կամ մօրեղբօրաղջիկ՝ քսանըչորս, մեծ հօր եղբօր թոռներու կամ մեծ մօր եղբօր թոռներու հետ ամուսնութիւն՝ աղջիկ եւ մանչ՝ չորս, աւելի հեռաւոր ազգականներու ամուսնութիւն չորս։

Այս վիճակագրութիւններէն սորվելու դասը քնականապէս սա է թէ ոեւէ մօտ ազգականութիւն ունեցող անձանց ամուսնութիւնը պէտք է արգելել։ Բայց միւս խնդիրը կայ, ցեղերու պահպանութեան խնդիրը։ Տր. Քանասուճի կը կարծէ թէ պէտք է կրկնապատկել օրինական սեղմումը։ Ուրիշ խօսքով՝ սապէսի օրէնք մը դնել։ «Որդւոց որդի կամ կողմնական արենակցութիւն ունեցողները պէտք չէ որ իրարու հետ ամուսնանան մինչեւ վեցերորդ պորտը։» Ըստ այսմ մեծ հօր եղբօր կամ մեծ մօր եղբօր եւ մեծ հօր քրոջ կամ մեծ մօր քրոջ թոռներ չեն կրնար իրարու հետ ամուսնանալ։ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ~~փորձառութիւնը տրվելացուցած է~~ օրէնքին սեղմումները աւելի սաստկացնել, եւ այս՝ երկար ժամանակէ հետէ։ Հօրեղբօր զաւակներու իրարու հետ ամուսնութիւնը արգելուած է ընտանեաց մեծագոյն մասին մէջ։ Իսկ իրարու հետ մօտ ազգականութիւն ունեցող պատանիներ եւ աղջիկներ կրնան մտերմանալ, վասն զի չեն մոռածեր թէ կըրնան ամուսնանալ իրարու հետ։

ԿՈՏՐՈՒԱԾ ՈՍԿՈՐՆԵՐ

Կոտրուած ոսկոր մը կամ կոտրուածք մը, ինչպէս կը կոչեն զայն վիրաբոյժները, ծանրակչիռ է կամ չէ, կոտրուածքին տեսակին, կոտրուած ոսկորին, եւ տառապող անձին տարիքին եւ նախորդ առողջութեանն համեմատ։ Եթէ կոտրուած ոսկորը ծածկող մորթը եւ միսը կոտրուած կամ պատռուած է, «բաղադրեալ» կոտրուածք կը կոչուի։ Եթէ արտաքուստ վէրք չկնայ, «պարզ» կոտրուածքը կը կոչուի։ Բաղադրեալ կոտրուածքին մէջ մորթին եւ մսին վէրքը կրնայ ոսկորը կոտրող միւևնոյն պատճառէն յառաջ գալ, զոր օրինակ գնդակէ մը, կամ նոյն իսկ ոսկորին կոտրուած ծայրին դէպ ի դուրս մղուելէն։ Բաղադրեալ կոտրուածքը պարզէն չատ մը աւելի վտանգաւոր է։ Պարզ կոտրուածքին մէջ, երբ դեռահասակ եւ առողջ անձի կը պատահի, դրեթէ միակ վտանգն է ոճեւութիւնը։ Բայց բաղադրեալ կոտրուածքէն սաստիկ բորբոքում յառաջ կրնայ գալ եթէ տառապողը վիրաբոյժին խնամքին չյանձնուի արկածին պատահելէն չուտ ետքը։ Հարկաւ բժշկական հմտութիւն եւ կրթութիւն ունեցող անձ մը կարող է կոտրուած ոսկորը դարմանել։ Բայց այդ տեսակ չատ արկածներ կը պատահին երբ բժիշկ չկայ; եւ այն ատեն առաջին օգնութիւնը արկածեալին ընկերը պարտի ընել՝ որչափ աղէկ որ կրնայ։

Եթէ մէկը, որուն ոսկորը կոտրուած է, տուն կամ հիւանդանոց փոխադրել ձեռնարկուի, առանց առաջուց պաչտպանելու ջլատուած բազուկը կամ սրունքը, բաղդատաբար աննչան պարզ կոտրուածքը չատ ծանր բաղադրեալ կոտրուածքի դարձնելու մեծ վտանգը կայ մորթին՝ ոսկորին սղոցաձեւ ծայրէն ծակուելուն պատճառաւ։ Զայս արգելելու համար առժամանակեայ կերպով կրնայ առձեռն դանուած փայտի կամ տախտակի մը վրայ կապուիլ կոտրուած մասը իբրեւ ոսկրակալի վրայ։ Աւտնց տեղ կրնան գործածուիլ ինչ որ կը գտնուի, ցախերը, տրցակ մը չարդ, խաւաքարտ, գիրքի կոդք, ծալուած լրագիրներ։ Եթէ հարկ է՝ կրնայ գլխարկ, գաւազան եւ կամ հովանոց զործածուիլ։ Մինչեւ անգամ նոյն իսկ հիւանդը կրնանք գործածել իբրեւ ոսկրակալ, կոտրուած սրունքը ամրապէս կապելով անոր ընկեր առողջ սրունքին հետ, կամ կոտրուած բազուկը մարմնին կուչտը։ Ոսկրակալին դրուելէն առաջ պէտք է թաշկինակ մը կամ հագած ձերմակեղէններէն մին ծրարած, տրցակ մը ցախ կամ չոր խոտ կամ չարդ կամ նման բան մը դնել կոտրուածքին վրայ, եւ յետոյ ոսկրակալը պէտք է տեղը պահել ձերմակեղէններէն. կամ չափիկէն պատռուած չերտերով կապելով։ Կոտրուած անդամը միչտ կ'ուռենայ, ուստի ոսկրակալը պէտք չէ որ չատ ամուր պրկուի առաջին անգամ, եթէ ոչ՝ ուռոյցը կը զայրանայ եւ չատ կը ցաւի։

Հարկաւ մեծագոյն մեղմութեամբ պէտք է արկածեալը տեղափոխել, ոչ միայն ցաւը, այլ նաեւ ոսկորին կոտրուած ծայրերուն իրարու հետ չփումը կամ անոնց մէջտեղ մսին պատռումը արգելելու համար։

ՏԷՐՈՋԸ ՕՐԸ

(Պապ. Ասպետ Եղյեան, Գահիրէ)

Կիւրակէի խնդիրն էական խնդիր մ'է. այո, կենսական եւ բաղդորոշ խնդիր մը։ Հարկ է, ուրեմն, գիտնալ թէ ի՛նչ դիրք բռնելու ենք առ այն։ Բայց մեք այս դիտութիւնը չենք վիճառեր սովրիլ քնազդէն կամ իմացականութենէն, այլ յաւէտ Աստուածոյ Խօսքէն, զի էական, կենսական եւ բաղդորոշ խնդիրներու մէջ ան է մեր վեր-

ջին վատահութիւնը։ Ուրախ ենք որ յոդուածագիր մը անյաջողին հարցուց թէ «Կա՞յ Աւետարանին մէջ այնպիսի միտք մը, խօսք մը, որուն համեմատ կիրակին չքննողը մեղաւոր համարուի։» Շատ աւելի ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ մեկը այս հարցումին ընդ ուղղակէս սորվելու համար թէ ինչ կ'ուսուցանէ Սուրբ Գիրքը կիրակիին վրայով։

Հարցնողը Շաբաթական մը չէ, անշուշտ, եւ ուստի չվախաքիր որ մենք յուղենք կիրակիին Շաբաթին տեղն անցնելուն խնդիրը։ Զի նա միայն կ'ուզէ վիճակ թէ պէ՞տ է չքաղցէ առաջ պահել։ Անդամ մը Պօղոս հարցուց Ագրիպպասի, «Մարգարէից կը հաւատա՞ս,» եւ առանց անկէ պատասխանի սպասելու՝ յարեց թէ «գիտեմ որ կը հաւատաս։» Եւ հիմա ես ես կ'ուզեմ կարդ մը հարցումներ ուղղել, բայց երանի՛ թէ կարենայի յաջել թէ յոդուածագիրը կը հաւատայ այն բանաերուն։ Արդ՝ կը հաւատա՞ս թէ յաւարտ արարչագործութեան, եւ անմիջապէս, ԱՍՏՈՒԱԾ որոշեց, հաստատեց, Հանգստեան եօթներորդ Օրը, «եւ օրհնեց... ու սրբեց զանիկա» (Ծն. Բ. 3)։ կը հաւատա՞ս թէ ՅԷՈՎԱԾՆ Ի՛ՆՔԸ ահաւոր Սինայի բարձունքէն ջրակոն եւ ջրաւոր հրամանաւ կամեցաւ որ այդ օր սուրբ պահուի յաւէրժապէս, եւ ըլլայ «յաւիտենական նշան» Իւր արարչութեան (Ել. ԼԱ. 12–17)։ կը հաւատա՞ս որ սուրբ մարգարէք — յԱստուածաշունչ առաքեալներ — յանդիմանեցին այս օրէնքի դէմ գործուած զեղծումները, ոտնահարեցին անհնազանդներուն (Եզեկ. Ի. 10 եւն.) եւ օրհնալի խոստումներ տուին հաւատարիմներուն (Ես. ԾԸ. 13, 14)։ եւ վերջապէս կը հաւատա՞ս թէ Յիսուս Քրիստոս մեր Տէրը — «Որդի Աստուծոյ՝ յայտնեալ զօրութեամբ» — չեկաւ Իրեն կամ ուրիշի մը՝ այլ դէնքը Խրկողին կամքն ընելու (Յովհ. Ե. 30 եւ Զ. 38), եւ չեկաւ օրէնքն եւ մարգարէները ուրելու՝ հապա կատարելու (Մատ. Ե. 17)։ Ան որ կը հաւատայ այս բաներուն, չկրնար հարցնել թէ Տէրոջը Օրը սուրբ պահուելո՛ւ է։ Հաւատացող մը նաեւ չտարակուսիր թէ Տէրոջ Հանգստեան Օրը պէտք է «անպատճառ» սուրբ պահել։ Անկեղծ տարակուսողի մը ընելիք չունիմ սակայն։ Սուրբ Գրոց ոգւոյն հաւատարիմ ըլլալու համար պէտք է չհաշիւ ըսել թէ կիրակին սուրբ պահելու օրէնքը չպիտի գործէ անհրաժեշտ ըլլալէ՝ մինչեւ որ ՅՆՋուի զայն Հաստատողէն։ Կը հարցուի թէ «կա՞յ Աւետարանին մէջ այնպիսի միտք մը, խօսք մը, որուն համեմատ կիրակին չքննողը մեղաւոր համարուի։» Կը պատասխանենք հարցնելով, «Բայց կա՞յ Աւետարանին մէջ միտք մը, խօսք մը, որոյ համեմատ կիրակին սուրբ չպահողը մեղաւոր չհամարուի։ Կը կարդա՞նք երբէք թէ Նա որ օրհնեց հանգստութեան Օրը եւ սրբեց զայն, նաեւ յետոյ կոչեց Զորրորդ Պատուիրանը։ Շաբաթ օր մը՝ աշակերտաց իրենց ձեռքերուն մէջ ցորենի հասկեր շփելով ուտելուն առթիւ՝ մեր Տէրոջ եւ Փարիսեցւոց ընդմէջ տեղի ունեցած խօսակցութիւնը մեծ կռուան մ'է, կ'երեւի թէ, հարցնողին։ Բայց ի տես եւ պիտի տեսնենք թէ Նոյն այդ կռուանէ վերջ է անոր պերճախօսը։ Իսկ գալով մեր համոզման, զոր տուած է մեզ Սուրբ Գիրքը, կը յայտարարենք թէ ուր որ մարդիկ կը հնազանդին Աստուծոյ, հոն կիրակին սուրբ պիտի պահուի, թէ ցորչափ մարդիկ պատիւ կու տան Աստուծոյ, իրենց ժամանակին եօթներորդ մասը պիտի նուիրագործեն Անոր պաշտաման, եւ թէ ցորչափ Աստուած զրաված պատուիրանաւ ՉՆՋած չէ Չորրորդ Պատուիրանը, մարդիկ պարտական են սուրբ պահել կիրակին ըստ պահանջման անոր ընութեան եւ նպատակին։

Աստուած նախապէս ըստ կամս (քէյֆ իշխուն) գործող էակ մը չէ։ Նա անիմպատակ չգործեր։ Ըստ հաճոյս — սոսկ հաճոյքի համար — չդներ օրէնք եւ չՉնջեր զայն։ Այլ ինչ որ կ'ընէ՝ կ'ընդունի Իր անհուն մտօքը, սիրովը եւ արդարութեամբը։ Ինչ որ կ'ընէ, կ'ընէ զայն արժանաւոր եւ վառաւոր վախճանի մը համար, եւ կը սահմանէ յարմար միջոցներ առ ի հասանել այնմ նպատակի։ Անոր անձին մէջ ամէն արարքի վախճանին եւ միջոցը համաձայն են սիրոյ, արդարութեան եւ իմաստութեան հետ։ Ան երբ կու գայ ժամանակ որ առեն Նա կը տեսնէ, Իւր անհուն իմաստութեամբը, թէ պէտք է յետս կոչել կամ ՉՆՋել օրէնքը, այնպէս կ'ընէ։ Արդ՝ նոյն Աստուածը — «նոյն՝ երէկ, այսօր եւ յաւիտեանս» — հրամայեց որ մարդիկ եօթնէն մի օր հանդչին մարմնաւոր գործերէ։ Ինչո՞ւ։ Վասն դի նոքա անհրաժեշտ պէտք ունէին հանդստեան։ Աստուած իւ սկզբանէ հաստատեց այս Օրն, դի հարկաւոր էր մարդոց։ Բայց այս հարկը եւ պէտքը տակաւին կը մնայ։ Մարդիկ այժմ իսկ պէտք ունին հանգստեան։ Աստուծոյ նպատակը, ինչ որ էր զառաջինն՝ երբ սնօրհնեց Շաբաթը, այսօր կը մնայ։ Զայն իրագործելու միջոցն ալ մնալու չէ։ Այս է, ահա, պատճառ մը՝ թէ ինչո՛ւ կիրակին այժմ եւս էական է, եւ կ'ընենք յատկանական ընութիւն ունի՝ ցորչափ կ'տպրի մարդ։ Աստուած չէ կամապաշտ, եւ ոչինչ ըրած է ըստ դիպուածոյ։ Սէր է Ան, եւ միշտ կը փնտռէ Իր արարածոց օգուտն եւ բարին, եւ ինչ որ կը տնօրինէ՝ յարմար է նպատակոյ այնմ։

Բայց ի՞նչ կ'ըսես, սիրելի ընթերցող, պիտի դա՞յ ժամանակ յերկրի՝ երբ մարդ պէտք պիտի չունենայ հանգստեան։ Բնութիւնէն կամ յայտնութիւնէն, բնազդէն կամ իմացականութիւնէն լսա՞ծ էք բան մը նկատմամբ բարեչրջումի մը՝ երբ խոնջութիւն պիտի վերնայ յաչխարհէ։ Ադամէ սկսեալ մինչեւ այս օրուան նորածինը պէտք ունեցած են հանգստեան, դի մարդկային ընութիւնը կը պահանջէ զայն։ Ապա Շաբաթի օրէնքը քնական օրէնք է, մարդկային ընութեան մէջ հաստատեալ օրէնք է։ Սխալ եւ անհիմն է, ուրեմն, ըսել թէ Շաբաթի տնօրինութիւնը «Մովսիսականութիւն» է, եւ հինցած Մովսիսականութիւնը կրնայ փոխուիլ կամ ջընջուիլ, այլ սկզբունքները որ անոր մէջ, մանաւանդ մարդկային ընութեան մէջ, կան, չեն կրնար փոխուիլ կամ անցնիլ։ Սխալ եւ անհիմն է նաեւ ըսել թէ Յիսուս Քրիստոս վախճան տուաւ Չորրորդ Պատուիրանին, դի այսու սկզբունք մը ՉՆՋած եւ մարդկային ընութիւնը փոխած պիտի ըլլար։ Եթէ, իրաւ, Նա վերջացուց Շաբաթը, ուրեմն կ'ուզէ ըսել թէ մարդ պէտք չունի այլեւս հանգստեան։ Ոչ, ոչ, Շաբաթի կազմակերպութեան հիմը ինչպէս Աստուծոյ մտքին, այնպէս ալ մարդկային ընութեան մէջն է, եւ ճիշդ ասոր համար ուրիշ ամէն կազմակերպութիւնէ առաջ ի լոյս ածեցաւ մարդկային ցեղին պատմութեան մէջ։ Ճիշդ երբ եւ ո՛ւր որ կը սկսի մեր ծանօթութիւնը մարդոց վրայ, հոն եւ այն առեն կը դանենք Շաբաթը։ Նաեւ ճիշդ այս պատճառաւ ցայսօր ոչ մէկ առեն դադրած է այն կարեւոր լինելէ։ Ընդհակառակը ինչ համեմատութեամբ որ ազգեր ի բարբարոսութենէ յառաջացան դէպ ի քաղաքակրթութիւն, այն է՝ որչափ որ ճանչած են մարդը եւ անոր կարօտութիւնները, նոյն համեմատութեամբ եւ այնչափ արմատացած է այն ի նոսա։ Ներկայ պատմութեան ծանօթ պարագայ մը, քաղաքակրթութեան չուռյն մէջ, սա է թէ Ճափոն հրապարակաւ եւ պաշտօնապէս ընդունեց եօթնէ մի աւուր հանգիստը։ Շաբաթը հին աղգերէ մեզի մնացած ժառանգութիւն է, եւ սա իրողութիւնը՝ թէ նա ցայսօր պահած է իւր դոյութիւնը հակառակ այն ամէն յեղաչրջմանց որք տեղի ունեցած են քաղաքային եւ կրօնային թագաւորութեանց մէջ, չը՛վկայեր անոր էական արժէքին եւ բացարձակ հարկաւորութեանը։ Ո՛վ չտեսներ թէ այժմ եւս կիրակին մարդկային ընութեան մէջ հիմնական, հաստատուն եւ մնայուն օրէնք մ'է։

Կարծեմ հարկ չէ դիմել փորձառութեան վկայութեանը, թէ ինչպէս եօթն օրէ մի աւուր պահպանութիւնը է յոյժ բանաւոր եւ օգտակար։ Ամէն դասու գործաւոր մարդիկ, ուսուցիչք, պաշտօնեայք, քաղաքական անտեսագէտք, բժիշկք, եւն. կը վկայեն միաբան թէ գիշերային հանգիստը բաւական չէ օրուան մէջ զօրութեան վատնումը նորոգելու եւ հարկաւոր կազդուրում տալու, եւ թէ լաւագոյն հանգիստ մը անհրաժեշտ է, եօթն օրէ մի օր դէթ, պահպանելու համար մարդոց ոյժն եւ զօրութիւնը։ Վեց օր գործելէ ետք մի օր դադար առնողը առաւել գործ կ'ընէն քան զայնս որք անդադար կ'աշխատին։ Այս բան փորձուելով ճշմարիտ դանուած է նաեւ կենդանեաց վրայ։ Թէպէտ գիշերը կը լրացնէ ամբողջ օրուան մը չրջանը, այսու հանդերձ չկրնար բաւականապէս նորոգել յոգնութեան եւ կազդուրման հաւասարակշռութիւնը։ Հետեւապէս Նախախնամութիւնը գործոց վեց օրերէ ետք հանգստեան օր մ'ալ տուած է առ ի լրացնել կենդանական դրութիւն։ Մտաւոր աշխատութիւնն ալ, որ ֆիզիքականէն աւելի չուռով եւ զօրութեամբ կը ներգործէ կազմութեան, կը պահանջէ չաբաթական հանդիստը։ Ուղղի յարատեւ աշխատութիւնը յառաջ կը բերէ խենթագարութիւն, յիմարութիւն եւ վաղահաս մահ։ Կիրակին ուրեմն բոլորովին յարմարացած է մարդոց ֆիզիքական բարեկեցութեան եւ մտաւոր զարգացման պահանջումներուն։ Հոգի եւ ջուրի պէս անհրաժեշտ է։ Եւ ահա ասոր համար զայն պահելը բնական օրէնք մ'է։

Արդ՝ եթէ կիրակին պահելը բնական օրէնք է, ապա ուրեմն մարդոց բնական իրաւունք է այն։ Նա որ դէմ կը խօսի անոր եւ կը ջանայ համոզել զայլս չպահել զայն, ուրիշ բան ըրած չըլլար՝ եթէ ոչ զրկել զանոնք իրենց բնական իրաւունքէն, եւ ասոր ի՞նչ կ'ըսեն .... անիրաւութիւն։ Դարձեալ, եթէ չաբաթական հանդիստը բնական օրէնք մ'է, ապա՝ անոր պահպանութիւնը բարոյական պարտականութիւն է։ Ինչո՞ւ համար։ Զի պատուիրեալ է մեզ հնազանդիլ բնական օրինաց։ Այն որ չհնազանդիր՝ վնաս եւ պատիժ կը կրէ, անանկ չէ՞։

Ընտանիքի հաստատութենէն ետքը՝ առաջինն կազմակերպութիւնն է Հանգստութեան Օրն, զոր Աստուած օրհնագրեց վասն բարւոյն մարդկան։ Ամուսնական յարաբերութեան նման՝ սա եւս է հիմնական, հրամայական եւ տեւական։ Սոքա են երկու անփոփոխ եւ անփոխոխելի հաստատութիւնք, որք դրախտի կորստենէն ազատուեցան մարդուն համար։ Ինչպէս հարկաւոր է ընտանիք, այնպէս եւ հարկաւոր է եօթնե-

բորդ աւուր հանգիստը։ Եւ ինչպէս որ ա-ռաջնոյն խափանումը յառաջ կը բերէ բա-րոյական անկարգութիւն, վատթարացում եւ անկում, այնպէս եւ երկրորդինը։ Ինչ նշա-նակութեամբ — բարձր եւ վեհ նշանակու-թեամբ — որ ընտանիքը հղաւ մարդոց հա-մար, նոյն կերպով եւ «Շաբաթը մարդոց համար։» Շաբաթը հոկայ եւ վսեմ հաստա-տութիւն մ'է — մարդկութեան չափ ընդար-ձակ, ժամանակի չափ երկնցեալ, եւ խորապէս արմատացած մարդկային բնու-թեան մէջ, որպէս լերանց անարեւ ծայրեր երկրիս փորին մէջ, այնպէս ղի մարդոց մարմնոյն, մտաց եւ հոգւոյն թափանցած ըլ-լալով զայն ի միջոյ բառնալ սիրոյ նշանակէ քայքայել ընկերութիւնը։ Շաբաթը չկրնար բարձուիլ, առանց փոխելու մարդոց սկզբնա-կան բնութիւնն եւ ընդաբոյս պէտքերը։

Եւ տակաւին պիտի հարցուի՞ մեզ թէ «Կիրակին չպահողին մեծ մեղք մը գործած ըլլալու վարդապետութիւնն ո՛ւրկէ» կ'առ-նենք։ Քանի մը խօսք ալ, ուրեմն։

(Շարունակելի)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՔԱՐՈԶ ՄԸ

Ներկայ նոր տարուան առաջին կիրակին (Ն. Տ.) Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ տեղի ունեցաւ մայրաքաղաքիս Ե. Ք. Ընկերակ-ցութեան Ժէ. տարեկան Ընդհ. ժողովը, ո-րուն ներկայ էր երկսեռ յոդնախուռն բազ-մութիւն մը, եւ որուն մէջ Ընկերակցու-թեան յարդելի նախագահ Փրոֆ. Ց. Հ. Ճէ-ֆիզեան խօսեցաւ յոյժ ազդու քարոզ մը։ Պերճաբան բրոֆէսորը ընտրած էր կարի նպատակայարմար ընթացան մը. «Ցանկարծ իր բոլորտիքը երկինքէն լոյս մը փայլատա-կեց» (Գոր. Թ. 3)։ Ներկայիս կը ջանամ անոր էն կարեւոր գծերէն դոյն մէկ քանին ներկայացնել Աւետաբերի բանասէր ընթեր-ցողներուն։

Դէպքը, որուն պատմութիւնը կը կար-դանք Գոր. Թ. գլխուն մէջ, աչխարհի մէջ պատահած էն մեծ եւ էն կարեւոր դէպքե-րէն մէկն է, որ չատերու համար ունի կեն-սական կարեւորութիւն, եւ ոմանց համար ալ՝ նուազ հարկաւորութիւն։ Եւ սակայն ուշադրութիւն տուէք անոր օրինակ եւ փերկարար արդիւնքին։ Այդ դէպքը հիմնա-վին փոխեց Պօղոսի կեանքին ուղղութիւնը եւ ընթացքը։ Եւ այսպէս ամբողջ Եւրոպա եւ Ասիա ալ կերպարանափոխ եղան նոյն պատճառով։ Ս. Դարու այս հերոսը միան-գամ ընդ միշտ կը թողու հալածիչի սոսկին եւ անարդ դերը, եւ աննկուն կորովով մը կը սահանձնէ քարոզիչ–առաքեալի բարձր եւ սուրբ պաշտօնը։ Կ'աղաչեմ, անուշադիր ակ-նարկներ մի նետէք այդ եղական դէպքի վրայ, որ ամբողջ աչխարհի ճակատագիրը յեղաշրջեց, եւ ծնունդ տուաւ բոլոր այն եկեղեցիներուն, որոնք դարերէ ի վեր ա-նեղծ պահպանած են իրենց գոյութիւնը, եւ մինչեւ այսօր կը չարունակեն ունենալ իրենց հզօր եւ բարերար ազդեցութիւնը բովանդակ երկրագունտին վրայ։ Դարա-վերջիկ նորաձեւութիւն մըն է Աւետարանի անյեղլի եւ յաւիտենական ճչմարտութիւն-ները եւ կրօնական ատտուածայայտ վար-դապետութիւնները մասնիչ ատտպիկներու կարգը դասել։ Սակայն անձուկ եւ ծանծաղ մտքի տէր անձերու կարծիքն է այդ միայն։ Կը կրկնենք եւ կը չեչտենք թէ այս բարե-բաստիկ դէպքը սկզբ էր որ պատահած ըլ-լար։ Նոյն գրքին մէջ 3 անգամ կը յիչուի նոյն հին պատմութիւնը, զոր Պօղոս ան-վեհեր կը կրկնէ Փեստոսի ներկայութեան եւ ուրիչ բարձրադոյն ատեանի մը առջեւ, եւ կ'ըսէ թէ այս բաները պատահած էին իրեն։

Թերեւս ոմանք պիտի չանան յառաջ բե-րել հետագայ 3 անտեղի ենթադրութիւն-ները։ 1. Քրիստոնեաներու կողմէ լարուած վարպետութիւն մըն էր այն։ 2. Պօղոս խաբուեցաւ. ոչ տեսաւ երկնային լոյսը, եւ ոչ ալ լսեց աստուածային ձայնը։ 3. Ինք յերիւրեց զայն։ Կրնա՞նք երեւակայել թէ այդպիսի դէպք մը պատահած չէ երբէք այդ-պիսի ճառագայթարձակ արեւի մը տակ։ Այդ անկարելի է։ Թերեւս առարկուի թէ Պօղոսի այնպէս թուեցաւ։ Իրաւ է թէ մո-լեռանդութիւնը երբեմն բաներ կը չինէ, երբ մարդ մանաւոր հակամիտութիւններ ունի անոնց նկատմամբ։ Բայց Պօղոսի համար կարելի՞ է այդ։ Ուրէ մտքի օրինաց կը չար-մարի՞ այդ։ Անիկա մարդ մըն էր, որ Տար-սոնի մէջ քնակած էր։ Յունական ճոխ գրա-կանութիւնը ուսած էր իրեն ժամանակա-կից էն մեծ դիտնական–օրէնսդէտին, Գա-մաղիելի, ոտքը։ Եւ, վերջապէս, Թերեւս առարկուի թէ Պօղոս յերիւրեց զայն։ Այս ալ կարելի՞ բան է։ Ինչ չարժարիթ պիտի ունենար այդպէս ընելու։ Մարդ սուտը չար-ժառիթով մը, նպատակի մը համար, կը շի-նէ։ Պօղոս այս կերպով թափառական, հա-լածուած եւ աղքատ կեանք մը միայն ու-նեցաւ։ Մարդ, սոսկ սուտի մը համար, այսպիսի վատ գործ մը չանձն կ'առնէ։ Մ'կը սուտ մը կը յերիւրէ՞ որ իր բոլոր ունեցած բաները կորսնցնէ։ Պօղոս այս սուտը պիտի խօսէ՞ր որ տիպար անձնուիրութեամբ մը իր անձը զոհէ։ Եւ ապա նայեցէք անոր բոլոր թուղթերուն։ Ինչ բաներ կը փայլին անոնց մէջ։ Անձնանուէր սիրտ մը եւ Աս-տուծոյ մօտիկ ապրող հոգի մը։

Կը խնդրեմ թոյլ տուէք լիակ անգամ մըն ալ հետեւիլ այդ չնաչխարհիկ դէպքին։ Քրիս-տոնէութեան տիրիմ թշնամին, Պօղոս, երուսաղէմ կ'երթայ հալածելու համար քրիս-տոնեաները։ Եւ սակայն Աստուած ուրիչ գործ մը պատրաստած էր անոր համար։ Կարաւանին առջեւէ լինք կ'երթայ։ Կ'ա-ճապարէ ժամ առաջ քաղաքը հասնիլ։ Տես-սէք իր եռանդուն եւ գործունեայ ոգին, զոր ցոյց կու տայ Քրիստոսի եւ Քրիստոնէ-ութեան ճչմարիտ եւ անփոխում փաստին դէմ։ Բայց դիտեցէք նաեւ թէ իր մահա-չունչ ծրագրերը ի՛նչպէս չուրը կ'ինան եւ կը չնչուին։ Հիմա այդ պղտիկ մարդը ու-րիշ մեծամեծ գործեր պիտի կատարէ։ Պատ-մութիւնը կ'ըսէ թէ Ուէլինկթընի Դուքսն ալ պղտիկ մարդ մըն էր, սակայն Վաթէր-լոյի արիւնռուչտ ճակատամարտին մէջ չա-րաչար կերպով չալչալեց երկրագղորդ Նա-փոլէոնը եւ անոր հզօր բանակը։ Ուրիշ պղտիկ մարդ մըն ալ ուրիշ Վաթէրլոյի մը մէջ պիտի չալչալէր։ Կէս օր էր։ Ամէն բան լուռ եւ հանդարտ էր։ Դամասկոսի արեւը կրակ կը տեղար։ Սօղոս, մինչ կը չարունակէր իր ճամբան նորանոր չահատա-կութիւններու համար, լոյսի թանձր սիւնի մը տակ յանկարծ վար կ'իյնայ, եւ դեմին կը փռուի։ Եւ ահա մեզմ բայց ազդու ձայն մը կը լսուի։ Ինչ ձայն է այն։ Ձայնը վե-րէն կու գայ. «Սաւուղ, Սաւուղ, ինչո՞ւ զիս կը հալածես։» Ինչ մեզմիկ բայց, մի-անգամայն, ինչ զօրեղ յանդիմանութիւն մըն է այն։ Եթէ չինծու պատմութիւն մը ըլլար այս, ապահովաբար պիտի ըսուէր. «Քիստոս չանթահարեց զՍօղոս։» Բայց լսեցէք մեր Փրկիչը ինչ կ'ըսէ, երբ զինք կը խաչեն. «Հայր, թողութիւն տուր սոցա, ինչու որ չեն գիտեր ինչ կ'ընեն» (Ղու. ԻԳ. 34)։ Եւ երբ ձայնը կը չարունակէ. «Դժուար բան է քեզի խթանի դէմ կից ղարնել,» այն ա-տեն Սօղոս, բոլորովին ընկճուած, կը պա-տասխանէ. «Տէր, ինչ կ'ուզես որ ընեմ։» Այն կը յանձնուի Տէրոջը, եւ կ'ըսէ. «Քու կամքդ իմ կամքս է։» Մարդկային էակը կարող չէ բարոյական եւ հոգեւոր բարձրա-գոյն եւ ազնուագոյն նկարագիր մը ստեղծել։

Սիրելի երիտասարդ բարեկամներս, կրօն-քը հաստատուն Հիմի մը վրայ չինուած բան է։ Մի կարծէք նաեւ թէ ցնորք մըն է այն։ Կրօնքը յիմարներու եւ տխմարներու համար սահմանուած չէ։ Ընդհակառակն, աչխարհի էն մեծ հանճարներու եւ էն գիտուն մտքե-րու համար է այն։ Նայեցէք դիւցազն եւ անձնուրաց Պօղոսի, որ ո՛չ միայն առաքեալ մըն էր, այլ նաեւ էր գիտուն, օրէնսգէտ եւ փիլիսոփայ, եւ, վերջապէս, իր դարու էն մեծ եւ էն ազդեցիկ անձնաւորութիւն-ներէն մէկը։ Անոր ճարտարախօսական քա-րոզները եւ սրատեսութիւնը արձագանգ-ցին Եւրոպան, Ասիան եւ Աֆրիկէն իրենց խոր քունէն, եւ Աւետարանի աստուած-ազդեցիկ ճչմարտութիւններով խմորեցին զանոնք։ Մի խաբուիք, ազնիւ երիտա-սարդներ։ Ես ուսումնական եւ դիտուն չեմ։ Բայց այդ կարգի անձերու եւ անոնց գործերուն հետ չփուած եմ։ Ռափայէլի, Միքայել Անճէլոյի եւ Իսահակ Նեւտոնի նման հոյակապ անձեր քրիստոնեայ էին։ Կը կարծէք թէ Քրիստոնէութիւնը ապուշ-ներու եւ պակասամիտներու կրօնքն է։ Մարդկային կեանքը եւ կրօնքը աղայական անարժէք եւ վաղանցիկ խաղալիկներ չեն։ Անոնք իրականութիւններ են անոնք։ Եւ կ'արժէ բոլորովին նուիրուիլ անոնց։ Էն փառաւոր եւ երկնային իրողութիւնները, Աստուծոյ օրէնքը եւ կամքը, կը յայտնէ այս կրօնքը։ Սիրելի բարեկամներս, ահեղ եւ փառաւոր ճակատագիր մը կայ ձեր առջեւ։ Աներկիւղ նուիրեցէք ձեր անձերը կրօնքի մեայնեան եւ յաւիտենական ճչմարտութիւն-ներուն։ Աստուած օրհնէ ձեզ։

Պաշտամունքի միջոցին Ընկերակցութեան երգեցիկ խումբը, առաջնորդութեամբ իր պետին, Պ. Ե. Ս. Մարտիկեանի, եւ ընկե-րակցութեամբ երգեհոնի, զոր կը նուագէր Դոբթ. ժողովոյատենադպիր Պ. Մ. Ց. Ճգնա-ւորեան, եռաձայն երգեց «Ով Հայր մեր, որ յերկինս ես,» «Ինձ Տէրը եղաւ Հովիւ կառավար,» «Փառաւորեալ Աստուածորդի» եւ «Պիտի երգեմ սէրն իմ Փրկչին» երգերը։ Վերջին երգին ժողովուրդը չմասնակցեցաւ։ Ճարտարախօս քարոզիչը, փառաբանութեան երգէն ետքը, հրաւէր կարդաց ներկանե-րուն՝ մասնակցելու համար նուիրատուու-թեան մը, որուն հասոյթը հասած է 220 դահ.ի համեստ դումարի մը։

Վերջին քանի մը տարիներու միջոցին այս սիւնակներուն մէջ չատ քիչ անգամ գրուած է քրիստոնէական ընկերակցութեան մը մա-սին, որ 17 տարիէ ի վեր կը չարունակէ պահել իր գոյութիւնը Թուրքիոյ մայրաքա-ղաքին մէջ։ Ուստի, ներկայ պատեհ առիթէն օգտուելով, աւելորդ չեմ համարիր գոնէ քանի մը խօսք ըսել անոր բարոյական ազ-դեցութեան նկատմամբ, զոր ունի գաւառ-ներու մէջ գտնուած նմանօրինակ ընկերու-թիւններու վրայ։ Երկու բարեկամներ, ո-րոնք վերջերս 2 ներքին գաւառներէ եկած էին հոս եւ տարբեր անգամներ ներկայ գըտ-նուեցան Ընկերակցութեանս կիրակնօրեայ աղօթքի ժողովներուն, տուին միեւնոյն բարի լուրը, որ բոլոր անդամները ուրա-խութեամբ համակեց։ Մեծ բերկրութեամբ կ'ըսէին թէ Կ. Պոլսոյ Ե. Ք. Ընկերակցուե-թեան աղօթքի ժողովին խորհրդածութեան նիւթը, զոր Ս.–Թոմքէր առնէն չաբթու կը հրատարակէ, միչտ կ'ընտրուին իրենց նոյնօ-րինակ ժողովներու իբր աղօթքի նիւթ։ Ու-րախութեամբ կը յիչէին նաեւ թէ իրենց Աւետարանի պաշտօնեաներն ալ նոյն իսկ կիրակնօրեայ պաշտամունքի համար յաճախ կ'ընտրեն նոյն նիւթերը իրենց քարոզներու իբր բնաբան։ Մեր հիւր բարեկամները տուին ուրիչ լուր մըն ալ, որ ոչ նուազ ուրախութեան արժանի է։ Երիտասարդ-ներ, որոնք գաւառներէ կու գան հոս, եւ կը յաճախեն Ընկերակցութեանս աղօթքի ժողովները, երբ իրենց գիւղերը եւ քաղաք-ները վերադառնան, յերմեռանդ աղօթող, վարձառական խրատներ տուող եւ հոգեւոր ժողովներու մէջ առաջնորդի դեր կատարող ազնիւ անձեր կ'ըլլան ընդհանրապէս։ Ամէ-նակարող Աստուած օրհնէ այս տեսակ ըն-կերակցութիւնները, որոնց նպատակը եւ ջանքն է ոտէ կերպով օգտակար ըլլալ ան-մահ հոգիներու փրկութեան վսեմ գործին մէջ։

— Կ. պոլիս Գ. Ս. Գ.

Երիտասարդաց կիրակնօրեայ աղօթքի ժողովը կը սկսի ժամը 9ին (Ը. Թ.) Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ։ Խորհրդածութեան նիւթն է, «Ինչ տեսնելու եկաք։» Մատ-Ժ.Ս. 8։

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրբաթ Սէլամլըղի արարողութիւնն Ա. յաոգիայի մզկիթին մէջ կատարուեցաւ։ Վեհ. Սուլթանը Թէչէֆֆէյ չոգեմակոյկով Տոլմապաղչէի քարափէն Սարայպուրնու անցաւ եւ անտի պալատական կառքի մը մէջ բաղմելով մզկիթը գնաց հանդիսական թափօրով։ Սէլամլըղի արարողութիւնէն ետքը Թոփգափուի պալատը գնաց, ուր կը պահուի Սըրդա ի Շերիֆը, եւ Բամազանի 15ի յաոաւկ սովորական արարողութիւնը կատարուեցաւ նախարարներուն եւ Օսմ. պետութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն ներկայութեամբ։ Կէսօրէն ետքը Վեհ. Սուլթանը դարձեալ Թէչէֆֆէյ չոգեմակոյկով Թոփգափուէ Տոլմապաղչէ վերադարձաւ եւ անտի կառքով Եըլտըզի պալատը։

Ուրբաթ Գերմանիոյ կայսեր ծննդեան առիթով դահաբանական յաոաւկ պաշտօն կատարուեցաւ Ա.յնտը Զէչմէի Բողոքմատրան մէջ։ Մատրան դրան առջեւ Օսմ. զօրաց գումարտակ մը չարուած էր, առջեւի սանդուխին վրայ ալ Գերմանացի պահականաւելին նաւաղները։ Ներկայ եղան Գերմանական դեսպանը եւ դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնէութիւնը եւ պահականաւին սպաները եւ Գերման գաղթականութենէն շատեր։ Պաշտօնին աւարտելէն ետքը Գերմանական դեսպանն ընդունելութիւն մը տուաւ դեսպանատան մէջ։ Առաւօտուն Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկեց Գերմանիոյ Կայսեր, եւ կայս. արարողապետ Միւնիր փաշա Գերմանական դեսպանատունը գնաց Ն. Կ. Վեհափառութեան խնդակցութիւնները հաղորդել Գերմանական դեսպան Պաուռն Մարշալի։

Վեհ. Սուլթանն անցեալները 50,000 դահ. շնորհեց Իզմիր հասնող Մահմետական գաղթականներուն բաժնուելու համար։ Դարձեալ 75,000 դահ. շնորհած է անոնց անմիջական պէտքերն հոգալու համար։

Հանրօգուտ գործերու նորընծայ նախարար Զիհնի փաշա անցեալ չորեքշաբթի սկսաւ իր նոր պաշտօնը եւ հինգշաբթի շնորհաւորական շատ այցելութիւններ ընդունեցաւ, որոնց մին էր Հայոց Պատրիարքին այցելութիւնը։

Նուիրական կարաւանը (Սիւրրէ ի Հիւմայուն) երկուշաբթի Իւսկիւտարէ ուղեւորեցաւ Մէքքէ։ Մինչեւ Պէյրութ չոգնաւով պիտի երթայ, անտի ալ սովորական կարաւանով, Դամասկոսի ճամբով։

Դարձեալ զրոյցներ կան Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ յարաբերութիւններու ձգտման մը վրայ։ Բայց Սոֆիայէ հասած հեռագիր մը բացորոշապէս կը հերքէ այդ զրոյցները։

Վեհ. Սուլթանն հրամայեց որ դիւանաւորական վարժարաններու ուսանողներն ըստ առաջնոյն կայս. պալատան մէջ իֆթար ընելու հրաւիրուին Բամազան ամսոյ մէջ։

Կառավարութիւնն հրամայեց առժամապէս մաքս չառնել Օսմ. պետութեան ամէն կողմերէն Հալէպի գաւառը ղրկուած արմտեաց համար։ Անցեալ տարի արմտեաց հունձքը սակաւ էր այդ գաւառին մէջ։ Ցառաջիկայ հունձքն ալ չխոստանար լաւ ըլլալ երկար ատեն անձրեւ եկած չըլլալուն համար։

Պարսից Շահին որդին որ հիմա Եւրոպա է Պարսկական դեսպան Մահմուտ խանի հետ՝ մայրաքաղաքս կը սպասուի այս շաբթու։

Պարսից դեսպանին եղբայրը Միրզա Րէֆիք խան Նիզամ իւլ Իւլէմա, որ Պարսկաստանի ամենէն նշանաւոր կրօնաւորներէն մին է, շաբաթ օր մայրաքաղաքս ժամանեց եւ ուխտի կ'երթայ Մեքքէ։

Ուրբաթ մայրաքաղաքս ժամանեց Պարսից արքայազուն իշխաններէն Սէյֆ իւտ Տէվլէ, որ ուխտի կ'երթայ Մեքքէ։

Սպարապետի Դուռն հրահանգ տուաւ որ բոլոր գաւառներուն ընդհանուր արկղակալները (տէֆթէդարատ) զինուորական սպանեւրու ընտանիքներուն կանոնաւորապէս վճարեն նախապէս որոշուած մանաւճարները։

Հանգուցեալ Ճէլալէտտին փաշայի որդի եւ Փարիզի Օսմ. դեսպան Միւնիր պէյ շաբաթ Փարիզէ մայրաքաղաքս ժամանեց Աբեւելեան ճեպընթացով եւ անմիջապէս գնաց Եըլտըզի պալատը։ Միւնիր պէյ հոս պիտի մնայ իբր երեք շաբաթ եւ հակէ իր հօր գործերուն կարգադրութեան։

Մոնթենեգրոի իշխանին ընծայուելու համար նաւարանին մէջ չինուած փոքրիկ զբօսանաւը Թէֆտահ շաբաթ ուղեւորեցաւ դէպ Անթիվարի։

Ընդհանուր գրոյց մը կայ թէ Մոնթենեգրոի իշխանն ի մտոց Կ. պոլիս պիտի գայ իր մեծարանքները մատուցանել Վեհ. Սուլթանին։

Գերման հեծելազօրաց երկու սպայ եկան վերջերս Պերլինէ, որոնք գաւառները պիտի երթան Օսմ. զօրաց մարզիչի պաշտօնով։

Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի հիւպատոսական պայմանագրութեան պատուիրակներու յանձնաժողովն ի մտոց պիտի սկսի կրկնելի պայմանագրութեան մանրամասնութիւններով զբաղիլ։ Մինչեւ ցարդ իր ուշադրութիւնն ընդհանուր սկզբունքներուն տուած էր։ Կ'ակնկալուի որ երկու կողմէ ցուցուած հաշտ ոգիով խնդիրը կարգադրուի առանց իրաւարարութեան պէտք թողու։

Սոֆիայէ կը հեռագրուի թէ Պուլկարիոյ նախարարութիւնն հրաժարած է։ Հաւանօրէն նոր նախարարութիւնը պիտի կազմուի ամէն կուսակցութենէ անդամներ առնելով։ Տր. Կրէքով հրաւիրուած է կազմել նոր նախարարութիւնը, բայց վերջին լուրերուն նայելով դժուարութեան հանդիպած է իր ձեռնարկին մէջ։

Արտաքին գործերու նախարարութեան զեկուցուեցաւ թէ անհրաժեշտ է պաշտօնեաներու ընտրութեան բարձր յանձնաժողովին բացատրել թէ ի՛նչ կերպով պաշտօնեայ կ'ընտրուի այդ չրջանակին մէջ։

Իզմիրի կուսակալ Քեամիլ փաշա Իզմիրի մէջ ոճրագործութիւնը չնչելու միջոցներ ձեռք առաւ։ Հրամայեց քաղաքին մէջ գըտնուած բոլոր դատարկապորտներուն դէնքերն հաւաքել։

Փետր. 1/13ին Դըզըլթոփրագի անկարանը պիտի սկսի Ամերիկեան օրթատուսնկ բաժնել անոնց որ կը փափաքին վերանորոգել օրթալուխճէն աւերուած իրենց այգիները։ Ուզողներն այդ թուականէն առաջ դիմելու են Երկրագործական նախարարութեան, եւ լսդրուած օրթատուսնկին քանակութեան հետ յայտնելու են թէ քիմիական ի՛նչ բաղադրութիւն ունի հողը եւ ի՛նչ է տարածութիւնը զոհանին ուր կ'ուզուի այգի տընկել։

Կայս. անձնական դանձուն նախարարութեան ձեռամբ Սիրքէճիի նաւամատոյցին քով նոր հաստատուած սառոյցի մեքենաոյին հինգշաբթի պաշտօնապէս բացուեցաւ նոյն նախարարութեան պատկանող քանի մը պաշտօնեաներու ներկայութեամբ։

Նիւ Եորքի մէջ հաստատուած չոգենաւային ընկերութիւն մը որոշեց չոգենաւային երթեւեկ մը հաստատել Նիւ Եորքի եւ Իզմիրի միջեւ։ Շոգենաւերը բանիլ պիտի սկսին փետր. ամսոյ մէջ։ Ի սկզբան միայն մէկ չոգենաւ պիտի բանի ամէն ամիս, բայց կ'ակնկալուի որ յետոյ տասնեւհինգ օրն անգամ մը չոգենաւ մը բանի, եթէ տեսնուի թէ գործը կը ներէ։

Շաբաթ կէսօրէն ետքը երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը ահաբեկեց Այտընի, Տէնիզլիի, Նազիլլիի եւ չրջակայ տեղերու բնակիչները։

Պոլսոյ այլեւայլ կողմերը նամակատան մանաճիւղեր բանալն իմաստուն տնօրինութիւն մը եղաւ։ Մահմուտփաշայի մանաճիւղը, կ'ըսէ Սէրվեր, արդէն իսկ 10,000ի հասոյթ ունի։

Շաբաթ երեւ կայս. այն հրամանագիրը, որով Անատոլուի երկաթուղիներու ընկերութիւնը կ'արտօնուի նաւահանգիստ մը եւ քարափ մը, ուսն. չինել Հայտարփաշայի առջեւ։

Երբեմն կը պատահի որ պարտքի համար քաղաքային դատարանի վճռով դատապարտուող պարտականները Շերիի դատարան մը կը դիմեն իրենց ստացուածքը ազգականի մը փոխանցելու համար։ Ուստի եւ երբ քաղաքային դատարանի վճիռը գործադրելու կը ձեռնարկուի, պաշտօնեաներուն արգիլք կ'ըլլայ Շերիի դատարանին վճռագիրը, որով ստացուածքը գրաւուելու վտանգէն ազատուած է։ Այսուհետեւ ստացուածք ուրիշներու փոխանցելու նպատակով Շերիի դատարանը դիմողներ պարտաւոր պիտի ըլլան հաստատել թէ իրենք պարտք չունին։ Ցետոյ պիտի նկատուի իրենց խնդիրը։

Մուտանիա–Պրուսա երկաթուղւոյն ընկերութիւնը Հանրօգուտ գործերու նախարարութեան աղերսագիր տուած է, եւ յիշելով մայրաքաղաքիս եւ Մուտանիայի միջեւ բանող Մախսուսէի չոգենաւերուն անկանոնութիւնը՝ խնդրած է որ այս անկանոնութեան առջեւն առնելու միջոցներ ձեռք առնուին, որպէս զի ընկերութիւնը եւ հասարակութիւնը չվնասուին։

Աւոլ ը Թէֆֆէյ եւ Մէսաժիէ զրահաւորները անցեալ չաբաթ օր Շէնտիա հասան։

Ուրբաթ Գերմանիոյ Կայսեր ծննդեան առիթով կատարուած դահաբանական ազօթքին ներկայ եղան նաեւ Բողոքականներու ազգապետ Ցակոբ էֆ. Պոյաճեան եւ Պատրիարք Հօր անձնական քարտուղարը։ — Պատրիարքարանը Ազգ. Հիւանդանոցին ի նպաստ նուագահանդէսի մը կազմակերպութեան արտօնութիւն տուցաւ. Կայսկառավարութենէն։ Նուագահանդէսին կազմակերպութեան գործն Հիւանդանոցի տիկնանց խնամակալութեան յանձնուած է։ — Նուպար փաշայի մարմինը գինուորական պատիւներով պիտի ընդունուի Եգիպտոս եւ յուղարկաւորութեան ներկայ պիտի գըտնուին պատուիրակութիւններ մարդասիրական ընկերութիւններու, որոնց առաջադեռնութեամբ նպաստած է հանգուցեալը։ Անդղիոյ մէջ անոր բարեկամները, որ բազմաթիւ են, յիշատակի պաշտօն մը պիտի կատարեն անոր յուղարկաւորութեան օրը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ջէնջինկեցո-Ըհան ասոլջրդնեըը. Ռուսիոյ Սբ-տաքին դործերու նախարար Մուրավիեվ կոմսը Սբ. Փեթըրսպուրկի օտար դեսպան-ներուն չրջաբերական մը ղրկեց, որով կը հա-ղորդէ Վեհ. Ջարին կողմէ ՋէնըընկէցուԹեան դեսպանախորհուրդին ներկայանալի առա-ջարկներուն նախագիծը։ Շրջաբերականին պարունակուԹիւնը պաշտօնական վաւերա-դրին երեւումէն չաբաթ մը առաջ իմացուեցաւ կերպով մը եւ ԹերԹերուն մէջ բաւական ճշտուԹեամբ հրատարակուեցաւ։ Շրջաբե-րականը նախ չնորհակալուԹիւն կը յայտնէ այն սիրալիր ընդունելուԹեան համար որով Ջարին առաջարկը ողջունուեցաւ բոլոր պե-տուԹիւններէն եւ հաւանուԹեան այն ջերմ հաւաստիքներուն համար որ ընկերուԹեան ամէն դասակարդերէն ընդունուեցան աչ-խարհիս զանազան կողմերը։ Կը յիշէ սա ի-րողուԹիւնը Թէ տէրուԹիւններէն ոմանք նորոդ սպառազինուԹիւններու ձեռնարկե-ցին, որով մտքերու մէջ տարակոյս կը ծագի Թէ արդեօք ներկայս պատեհ ժամանակ է անցեալ Հոկտ. չրջաբերականով պարղուած գաղափարներն ի նկատ առնելու։ Բայց յոյս կը յայտնէ Թէ խռովուԹեան տարրերը չուտ տեղի պիտի տան աւելի հանդարտ դգացումի մը առջեւ։ Նաեւ կարծիք կը յայտնէ Թէ կա-րելի է անմիջապէս սկսիլ տեսուԹիւններու նախնական փոխանակուԹիւն մը, որպէս զի (1) ջանք ըլլայ անմիջապէս վերջ մը տալու զինուորական եւ նաւային հետդհետէ ա-ւելցող սպառազինուԹիւններուն, եւ (2) որ-պէս զի ճամբայ մը բացուի պատերազմի առջեւն առնելու եւ միջազդային դժուա-րուԹիւններ խաղաղական միջոցներով հար-Թելու վերաբերեալ խնդիրներուն վրայ խոր-հըրդակցելու։ Եթէ տէրուԹիւնները ներ-կայս համարին դեսպանախորհուրդը գումա-րելու պատեհ ժամանակ, առաջարկելի խնդիր-ները կ'ամփոփէ ութ դլուխներու ներքեւ. 1. Չաւելցնել զինուորական եւ նաւային արդի ոյժերուն քանակուԹիւնը եւ անոնց յատկացուած վարկերը, նաեւ զանոնք ապա-գային մէջ նուազեցնելու միջոցները քննել։ 2. Արդիլել նորատեսակ հրազէններու եւ պայԹուցիկներու եւ այժմեանէն աւելի հզօր վառօդի դործածուԹիւնը։ 3. Արդիլել օդա-պարիկներու մէջէն ընկերիկնիւԹերու (գնտակ կամ ռումբ) արձակումը։ 4. Արդիլել ընդ-ծովեայ ծովամբակիր նաւեր, եւ մեռաղեայ երկայն ցոուկով չոգենաւեր։ 5. Նաւային պատերազմի համար ալ կիրառել որա-մադրուԹիւնները ժընէվի 1864ի պայման-նադրուԹեան, որ կիւքուեցաւ ցամաքային պատերազմի արհաւիրքները չափաւորելու համար։ 6. Չէզոք ճանչնալ նաւամարտի պա-հուն ծովը լնկած մարդեր ազատելու հետա-մտող նաւեր։ 7. Վերաքննել պատերազմական օրինաց ու սովորուԹիւններու վերաբերեալ այն յայտարարուԹիւնները որ եղան 1874ին ի Պրուսել դումարուած համաժողովին մէջ։ 8. Սկզբամբ ընդունիլ, ուր որ հնար է, միջ-նորդուԹեան եւ իրաւարարուԹեան կիրա-ռուԹիւնը։ ՏէրուԹիւններու քաղաքական յարաբերուԹիւններուն եւ դաշնագրով հաս-տատուած բաներու վերաբերեալ ամէն խնդիր-ներ դուրս պիտի թողուին։ Շրջաբերականը կը վերջանայ սա կարծիքն յայտնելով Թէ դեսպանախորհուրդը գումարուելու չէ ուրէք մեծ պետուԹեան մայրաքաղաքին մէջ։ Շատ նպաստաւոր չէ ընդունելուԹիւնը զոր չրջա-բերականը գտաւ ԹերԹերէն։ Սինոփսիս կը կոչէ զայն «բարեմիտ ուշադրուԹիւն մը։» Կ'ըսէ Թէ երբեք չտարակուսեր Թէ Ջարին չարժառիթներն ըստ ամենայնի զովեստի արժանի են, բայց կը կարծէ Թէ այս ձեռնարկին մէջ չատ մատ չունին պետական փորձառու անձնաւորուԹիւններ եւ բազմափորձ զօրա-վարներ ու ծովակալներ։ Անգործադրելի կը համարի արդիլել նորատեսակ պայԹուց-ցիկներու եւ ընդծովեայ նաւերու կիրա-ռուԹիւնը։ Բայց կը կարծէ Թէ միջնորդու-Թիւնը չատագովող առաջարկն սկզբամբ պիտի ընդունուի, եւ Թէ քանի մը կէտե-րու, մանաւանդ 6 եւ 7 բաժանումներուն մէջ յիշուածներուն, վրայ հաւաձայնուԹիւն մը պիտի գոյանայ։ Սակայն կը դգայնէ Թէ Ռուսիա է միւն այն տէրուԹիւններէն որոնք անցեալ Օգոստոսէն ի վեր հետամուտ եղած են իրենց սպառազինուԹիւններն աւելցնե-լու։ Սասր կը պատասխանէ Սբ. Փեթըրս-պուրկի պաշտօնաթերԹը Թէ Ռուսիա քա-ղաքական կորովամտուԹեան ամենէն տար-բական օրէնքներուն դէմ պիտի մեղանչէր, եԹէ իր սպառազինուԹիւնները պակսեցնէր մինչ ուրիշներ իրենցը կ'աւելցնեն։ Թէեւ կարելի կը համարի միջնորդուԹեան միջազ-դային պաշտօնատուն մը կազմակերպել։ Ա-նոր հեղինակուԹիւնը լոկ բարոյական պի-տի ըլլայ, բայց զէնքի դիմելէ առաջ այդ պաշտօնատունը դիմել չուզող կառավարու-Թիւնն ատով պիտի խոստովանի իր դատին անիրաւուԹիւնը։ Տէպո կը յուսայ Թէ կա-ռավարուԹիւններուն պատասխանները նը-պատուոր պիտի ըլլան եւ Թէ ամէնքը Նի-քողա Բի պիտի գործակցին անոր այս մեծ ձեռնարկին մէջ։ Ֆէյլօ կը կարծէ Թէ բան մը Թերեւս կատարուէր, եԹէ բոլոր պե-տուԹիւնները Ջարին մարդասիրական զգա-ցումներով վառուած ըլլային, բայց չհաւա-տար Թէ բանն այսպէս է։ Սկէսլ ի'ըսէ Թէ իբր 30 տարի առաջ յառաջ բերուեցաւ իրաց վիճակ մը որ ուղղուելու է (Ալզաս-Լոռէնի վերստացմամբ), այնուհետեւ կրնայ Ֆրանսա զէնըընկէց ըլլալ։ Պերլինի մէջ տիրող զգա-ցումը ոկեպտական է այս ձեռնարկին ար-դիւնաւորուԹեան նկատմամբ։ Կ'ըսուի Թէ Լահէյ ընտրուած է դեսպանախորհուրդին դումարման իրրեւ վայր։

Մէյցեալ Նահանգներ. Ցունվ. 22ին, կիրակի, Փիլիպպեանց ՀանրապետուԹիւնն հռչակ-ուեցաւ եւ այս պաշտօնապէս տէրուԹիւն-ներուն պիտի ծանուցուի ժամանակին։ Հան-րապետուԹեան պաշտօնաթերԹը Րէյթ-պլէ-թո կ'ըսէ, «Մալոլոսի մէջ դումարուած Ազ-գային ժողովը ընդունեցաւ նոր սահման-նադրուԹիւնը, վստահուԹեան քուէ տուաւ Ա.կուինալտօի, եւ զայն արտօնեց պատե-րազմ հրատարակել Ամերիկացիներուն դէմ ո'ր աեսն որ յարմար դատէ։ Քալիֆէյի մէջ կիներն այրերու տեղն անցնելու եւ ազգա-յին անկախուԹեան պաշտպանուԹեան հա-մար զէնք առնելու ԹոյլտուուԹիւն խընդ-րեցին։ Ծանր միջադէպ մը պատահեցաւ։ Ամերիկեան պահակ մը կղզեցի Թնդանօ-Թաձիգ զօրաց հարիւրապետ մը սպաննեց, եւ երբ հինգ կղզեցիներ անոր մահուան վրէժն հանելու հաստատ որոշմամբ փորձե-ցին Ամերիկեան զօրաց դծերուն մէջ մտնել, անոնցմէ մին սպաննուեցաւ եւ միւսները ձերբակալուեցան։ Բոլոր այս բաներէն յայտնի է Թէ կացուԹիւնը չատ ծանր է հոն, եւ չատ կարելի է որ Թշնամական գործո-ղուԹիւններու ձեռնարկել անխուսափելի ըլլայ, Թէեւ Ամերիկեան կառավարուԹիւնը չատ կը փափաքի այդպիսի գործողուԹիւն-ներէն յետաձգել դոնէ մինչեւ որ վաւերացուի հաշտուԹեան դաշնագիրը։ Մարդիկ կան որ Մաքինլի Նախագահէն կը խնդրեն ճանչնալ Փիլիպպեանց ՀանրապետուԹիւնը, եւ գոր-ծերուն նոր դարձուածքն ուժովցուց ձեռ-քերն անոնց որոնք կը հակառակին երկրա-կալուԹեան սչխարհակալուԹեան։ Վերա-կոյս հաւանեցաւ որ դաշնագիրը քուէի կենթարկուի Փետր. 6ին։ Անոր վաւերացման յոյսն այնչափ հաստատ չէ որչափ էր մին-չեւ հիմա։ Սպանիական քաղաքային եւ զինուորական դերիներէն անոնք որ հիւանդ են՝ ազատ արձակուեցան։ Սպանիական կա-ռավարուԹիւնը կը յուսայ Թէ միւսներն ալ ազատ պիտի արձակուին։ — Վերակոյսը 6ի դէմ 48 քուէով ընդունեցաւ Նիքարակուայի Ջրանցին ծրագիրը։ Բայց դեռ պիտի ընդուն-ուի երեսփ. ժողովէն ալ։ Ըստ այդ ծրագրին, Ջրանցին չինուԹիւնը պիտի աւարտի 6 տա-րիէն եւ ծախքը 115 միլիոն տոլարէն աւելի պիտի չըլլայ։ Ի սկզբան պիտի ըլլայ 100 տոլարնոց 1,000,000 բաժնեԹուղԹ, որուն 925,000ը պիտի առնէ Ամերիկեան կառավա-րուԹիւնը։ Պիտի գտնուին 7 անօրէններ, որոնց 5ը պիտի կարգուին Միացեալ Նա-հանգներէն, մին Նիքարակուայէ եւ միւսը Քոսթա Բիքայէ։

Այլեայլ. Անգղիոյ խորհրդարանն հրաւիր-ուած է գալ երեքշաբԹի օր գումարուելու։ — Գերմանիոյ ԲայսրԹակը ճիզուիԹներն ար-տաքսելու օրէնքին չնչման վերաբերեալ առա-ջարկն առջինն եւ երկրորդ ընԹերցումով ընդունեցաւ։ Հաւանօրէն վերջին ընԹերց-ման ալ պիտի ընդունի։ — Մեքսիքօ քա-ղաքէն կը տեղեկագրուի երկրաշարժի սաս-տիկ ցնցում մը, որով հարիւրէ աւելի անձեր վնասուեր են եւ ժողովուրդը մեծ խուճապի մէջ լնկեր է։ — Չունգարիոյ Խորհրդարանին մէջ հաստատուԹեան մը դոյացման դիտաւոր արդիլքը անդամներուն փոխադարձ անվտան-գուԹիւնն է։ Ընդդիմադիրները կ'ըսեն Թէ կ'ուզեն պետական առժամեայ համաձայնուե-Թիւնը քուէարկել, բայց չեն ուզեր եղե-ւմտացոյցը քուէարկել եԹէ նախ չհրաժարի Պառոն Պանֆի։ — Իտալիոյ Երեսփ. ժողովը 34ի դէմ 226 քուէով վաւերացուց Ֆրանսայի հետ կնքուած առեւտրական պայմանագրուե-Թիւնը։ Հռոմի բոլոր ԹերԹերը դոհունա-կուԹիւն կը յայտնեն ասոր համար եւ կ'ողջունեն զայս երկու պետուԹիւններուն մի-ջեւ աւելի սիրալիր յարաբերուԹիւններու վերահաստատման իրրեւ առաջին քայլ մը։ — Ֆրանսայի վճռաբեկ ատեանի աւագ նախա-գահ Մ. Մաղո Մ. տը Պոռվիէռի ամբաստա-նուԹիւններուն քննուԹեան վերաբերեալ տեղեկագրին մէջ կ'ընդունի Թէ կատարելա-պէս պատեհաւոր է ատեանին Եղեռնագոր-ծիւղին բոլոր անդամներուն ընԹացքը, բայց կը յանձնարարէ որ, եԹէ Տրէյֆիւսի խնդրին վերադատման համար որոշում տրուի, այդ վերադատումը ամբողջ ատեանին, այսինքն ատեանին բոլոր ճիւղերուն, առջեւ տեղի ունենայ։ ՆախարարուԹիւնն այդ մտօք ա-ռաջարկ մը պիտի ներկայացնէ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Գոնսոլիտէ	25 31
Բուամելիի երկաԹուղի	111 87

ԴՐԱՄԱԿ, Օսմ. ոսկին 100է

Մէճիտիէ	107 38	Նաբոլէոն	88 1
Մէճարիք	96	Գրխվից	54 8
Մանը արծաԹ	103 10	Աղգ. ոսկի	110 16
Ռուսիոյ բոլ	90 20	Մահիէ ԹղԹ.	8 55

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ԾԱԿՈՐ ՊՈՅՃԱՃԵԱՆ
Ֆիճճանճըլար Եռգուղը, Ամերիգան Խաճ